Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 18. rujna 2025.[1]

Spojeni predmeti C-188/24 i C-190/24

WebGroup Czech Republic, a.s.,
NKL Associates s. r. o.
protiv
Ministre de la Culture,
Premier ministre (C-188/24),
uz sudjelovanje:
Osez le féminisme!,
Le mouvement du Nid,
Les effronté-E-S
i
Coyote System
protiv
Ministre de l'Intérieur et des Outre-mer,
Premier ministre (C-190/24)

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Conseil d'État (Državno vijeće, Francuska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Elektronička trgovina – Direktiva 2000/31/EZ – Usluge informacijskog društva – Područje koordinacije – Kazneni propis kojim se općenito zabranjuje isporuka pornografskog sadržaja maloljetnicima – Zabrana prosljeđivanja informacija koje su dostavili korisnici"

I. Uvod

1. Ovim zahtjevima za prethodnu odluku, sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku pita Sud o razlozima koji bi mogli omogućiti državi članici pružanja usluga informacijskog društva da na pružatelja te usluge, koji ima poslovni nastan u drugoj državi članici, primijeni nacionalne mjere koje spadaju u unutarnji pravni sustav te države članice pružanja usluga.

[1] Izvorni jezik: francuski

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Direktiva 2000/31/EZ

2. Člankom 1. Direktive 2000/31/EZ[2], naslovljenim „Cilj i područje primjene”, u stavcima 2. i 5. određuje se:

„2. Ova direktiva usklađuje, u mjeri potrebnoj za postizanje cilja iz stavka 1., pojedine nacionalne odredbe o uslugama informacijskog društva koje se odnose na unutarnje tržište, poslovni nastan davatelja usluga, komercijalna priopćenja, elektroničke ugovore, odgovornost posrednika, kodeks ponašanja, izvansudske nagodbe, mogućnosti tužbe i suradnju između država članica.

[…]

5. Ova Direktiva se ne odnosi na:

(a) područje oporezivanja;

(b) pitanja vezana uz usluge informacijskog društva koje pokriva direktiva 95/46/EZ[3] i 97/66/EZ[4];

(c) pitanja vezana za sporazume ili prakse koji su uređeni pravom tržišnog natjecanja koje se odnosi na kartele;

(d) sljedeće aktivnosti na području usluga informacijskog društva:

– aktivnosti javnih bilježnika ili istovrsnih struka ako su izravno i izričito povezane s obavljanjem javne ovlasti,

– zastupanje stranke i obrana njezinih interesa pred sudom,

– kockarske aktivnosti koje podrazumijevaju ulog novčane vrijednosti u igre na sreću, uključujući lutrije i poslove klađenja.”

3. Članak 2. točka (h) te direktive naslovljen „Definicije” određuje se da za potrebe te direktive:

„‚područje koordinacije’: zahtjevi utvrđeni u pravnim sustavima država članica koji se primjenjuju na davatelje usluga informacijskog društva ili usluge informacijskog društva, bez obzira na to jesu li opće naravi ili izričito njima namijenjeni.

2 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (SL 2000., L 178, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 39., str. 58.).

3 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka (SL 1995., L 281, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 7., str. 88.).

4 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 1997. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području telekomunikacija (SL 1997., L 24, str. 1.).

i. Područje koordinacije se odnosi na zahtjeve koje davatelj usluga treba poštovati u vezi s:

– početkom obavljanja djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva, kao što su zahtjevi vezani za kvalifikacije, ovlaštenje ili prijavu,

– obavljanjem djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva, kao što su zahtjevi vezani za ponašanje davatelja usluga, zahtjevi u pogledu kvalitete i sadržaja usluge uključujući zahtjeve koji se odnose na oglašavanje i ugovore, ili zahtjeve vezane za odgovornost davatelja usluge.

ii. Područje koordinacije se ne odnosi na zahtjeve kao što su:

– zahtjevi koji se primjenjuju na robe kao takve,

– zahtjevi koji se primjenjuju na isporuku robe,

– zahtjevi koji se primjenjuju na usluge koje se ne pružaju elektroničkim putem."

4. U članku 3. te direktive, naslovljenom „Unutarnje tržište", utvrđuje se:

„1. Svaka država članica mora osigurati da usluge informacijskog društva koje pruža davatelj usluga s poslovnim nastanom na njezinu državnom području udovoljavaju onim nacionalnim odredbama te države članice koje spadaju u okvir područja koordinacije.

2. Države članice ne mogu, zbog razloga koji spadaju u okvir područja koordinacije, ograničiti slobodu pružanja usluga informacijskog društva iz neke druge države članice.

3. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na područja navedena u Prilogu.

4. Države članice mogu poduzeti mjere za odstupanja od stavka 2. u pogledu određene usluge informacijskog društva ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

(a) mjere moraju biti:

i. potrebne iz nekog od sljedećih razloga:

– javna politika, posebno sprečavanje, istraga, otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela, uključujući zaštitu maloljetnika i borbu protiv svakog poticanja na mržnju na rasnim, spolnim, vjerskim ili nacionalnim osnovama, kao i narušavanje ljudskog dostojanstva pojedinaca,

[…]

ii. poduzete protiv određene usluge informacijskog društva koja dovodi u pitanje ciljeve navedene u točki i. ili koja predstavlja ozbiljan i veliki rizik za ostvarenje tih ciljeva;

iii. razmjerne tim ciljevima;

(b) prije poduzimanja takvih mjera i neovisno o sudskim postupcima, uključujući prethodne postupke i radnje provedene u okviru kriminalističke istrage,

– zatražila od države članice iz stavka 1. da poduzme mjere, a posljednja te mjere nije poduzela ili je poduzela nedostatne mjere,

– obavijestila Komisiju i državu članicu iz stavka 1. o svojoj namjeri da poduzme takve mjere.

5. Država članica može, u hitnom slučaju, učiniti odstupanja od uvjeta navedenih u stavku 4. točki (b). U tom slučaju država članica mora u najkraćem mogućem roku obavijestiti Komisiju i državu članicu iz stavka 1. o tim mjerama uz navođenje razloga zbog kojih smatra da se radi o hitnom slučaju.

[…]”

5. Članci 12., 13. i 14. te direktive, koji se nalaze u odjeljku 4., naslovljenom „Odgovornost posrednih davatelja usluga”, u poglavlju II., koje je naslovljeno „Načela”, odnose se na davatelja usluga informacijskog društva koji obavlja aktivnost samo prijenosnika informacija („*mere conduit*”), privremeni smještaj informacija (takozvani „*caching*”) ili aktivnost smještaja informacija na poslužitelju („*hosting*”). Tim su odredbama također utvrđeni uvjeti na temelju kojih se takvi davatelji usluga oslobađaju odgovornosti za informacije koje potječu od korisnikâ njihovih usluga.

6. Posebno, članak 14. Direktive 2000/31, naslovljen „Smještaj informacija na poslužitelju (‚hosting’)”, određuje:

„1. Kad se pružena usluga informacijskog društva sastoji od pohrane informacija dobivenih od primatelja usluge, države članice moraju osigurati da davatelj usluge nije odgovoran za informacije pohranjene na zahtjev primatelja usluge, pod uvjetom:

(a) da davatelj nema stvarnog znanja o protuzakonitoj aktivnosti ili informaciji i, u pogledu zahtjeva za naknadu štete, ne zna za činjenice ili okolnosti iz kojih bi bila vidljiva protuzakonita aktivnost ili informacija;

ili

(b) da davatelj, odmah po dobivanju takvog saznanja ili spoznaje žurno djeluje kako bi uklonio te informacije ili onemogućio pristup informacijama.

2. Stavak 1. se ne primjenjuje kada primatelj usluge djeluje pod nadležnošću ili kontrolom davatelja usluga.

3. Ovaj članak ne utječe na mogućnost da sud ili upravno tijelo, u skladu s pravnim sustavom države članice, od davatelja usluge zahtijeva okončanje ili sprečavanje prekršaja i ne utječe na mogućnost da država članica utvrdi postupke kojima se uređuje uklanjanje ili onemogućavanje pristupa informacijama.”

7. Članak 15. te direktive, naslovljen „Nepostojanje obveze praćenja”, propisuje:

„1. Države članice ne mogu uvesti opću obvezu za davatelje usluga da pri pružanju usluga iz članaka 12., 13., i 14. prate informacije koje prenose ili pohranjuju niti opću obvezu da aktivno traže činjenice ili okolnosti koje bi ukazivale na protuzakonite aktivnosti.

2. Države članice mogu utvrditi obveze za davatelje usluga informacijskog društva da odmah obavijeste nadležna tijela javne vlasti o navodnim protuzakonitim aktivnostima ili informacijama koje poduzimaju odnosno pružaju primatelji njihove usluge ili obvezu da nadležnim tijelima na njihov zahtjev dostave informacije koje omogućuju identifikaciju primatelja njihovih usluga s kojima imaju sporazume o pohrani informacija."

2. Direktiva 2010/13/EU

8. Člankom 28.b Direktive 2010/13/EU[5] određuje se:

„1. Ne dovodeći u pitanje članke od 12. do 15. [Direktive 2000/31], države članice osiguravaju da pružatelji usluga platformi za razmjenu videozapisa koji su u njihovoj nadležnosti poduzmu odgovarajuće mjere u pogledu zaštite:

(a) maloljetnika od programa, videozapisa koje su generirali korisnici i audiovizualnih komercijalnih komunikacija kojima bi se moglo naštetiti njihovu fizičkom, psihičkom ili moralnom razvoju u skladu s člankom 6.a stavkom 1.;

[…]

3. Za potrebe stavaka 1. i 2. odgovarajuće mjere utvrđuju se s obzirom na prirodu sadržaja o kojem je riječ, štetu koju može prouzročiti, obilježja kategorije osoba koje treba zaštititi kao i prava i legitimne interese o kojima se radi, uključujući one pružatelja usluga platformi za razmjenu videozapisa i korisnika koji su izradili ili učitali sadržaj, kao i interes šire javnosti.

Države članice osiguravaju da svi pružatelji usluga platformi za razmjenu videozapisa koji su u njihovoj nadležnosti primjenjuju takve mjere. Te mjere moraju biti izvedive i proporcionalne te se njima uzimaju u obzir opseg usluga platformi za razmjenu videozapisa i priroda usluge koja se pruža. Te mjere ne dovode do nikakvih mjera *ex ante* kontrola ili filtriranja sadržaja pri učitavanju, koji nisu u skladu s člankom 15. [Direktive 2000/31]. Za potrebe zaštite maloljetnikâ, predviđene u ovom članku stavku 1. točki (a), sadržaj kojim se uzrokuje najveća šteta podliježe najstrožim mjerama za kontrolu pristupa.

Te se mjere sastoje, prema potrebi, od sljedećega:

(a) uključivanja zahtjevâ iz stavka 1. u uvjete usluga platformi za razmjenu videozapisa i njihove primjene u tim uvjetima;

[…]

(f) uspostave i primjene sustava za provjeru dobi za korisnike usluga platformi za razmjenu videozapisa u odnosu na sadržaj kojim bi se moglo naštetiti psihičkom, fizičkom ili moralnom razvoju maloljetnika;

[…]

[5] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama) (SL 2010., L 95, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 160.)., kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2018/1808 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenoga 2018. (SL 2018., L 303, str. 69.).

(h) osiguravanja sustavâ za roditeljsku kontrolu koji su pod kontrolom krajnjeg korisnika u pogledu sadržaja kojim bi se moglo naštetiti fizičkom, psihičkom ili moralnom razvoju maloljetnika;

(i) uspostave i primjene transparentnih i učinkovitih procedura jednostavnih za uporabu za bavljenje pritužbama korisnika pružatelju usluga platformi za razmjenu videozapisa u odnosu na provedbu mjera iz točaka od (d) do (h) te za njihovo rješavanje;

[…]

4. Za potrebe provedbe mjera iz stavaka 1. i 3. ovog članka države članice potiču uporabu koregulacije kako je predviđeno u članku 4.a stavku 1.

5. Države članice uspostavljaju potrebne mehanizme za ocjenjivanje primjerenosti mjera iz stavka 3. koje su poduzeli pružatelji usluga platformi za razmjenu videozapisa. Države članice ocjenu tih mjera povjeravaju nacionalnim regulatornim vlastima ili tijelima.

6. Države članice mogu uvesti mjere za pružatelje usluga platformi za razmjenu videozapisa koje su detaljnije ili strože od mjera iz stavka 3. ovog članka. Pri donošenju takvih mjera države članice ispunjavaju zahtjeve utvrđene primjenjivim pravom Unije poput onih iz članaka od 12. do 15. [Direktive 2000/31] ili članka 25. Direktive 2011/93/EU[6].

[…]”

B. Francusko pravo

1. Predmet C-188/24

9. Člankom 227-24 Kaznenog zakonika propisuje se:

„Bilo izrada, prenošenje ili širenje, bilo kojim sredstvom i bilo kojim medijem, poruke nasilne prirode, kojom se potiče na terorizam, pornografiju, uključujući pornografske slike koje uključuju jednu ili više životinja, ili takve prirode da ozbiljno povređuje ljudsko dostojanstvo ili potiče maloljetnike na igre koje ih dovode u fizičku opasnost, bilo trgovanje takvom porukom, kažnjava se kaznom zatvora od tri godine i novčanom kaznom od 75 000 EUR ako tu poruku mogu vidjeti ili s njome doći u doticaj maloljetnici.

Ako su kaznena djela iz ovog članka počinjena u obliku pisanog ili audiovizualnog novinarstva ili priopćavanjem javnosti preko interneta, u pogledu utvrđivanja odgovornih osoba primjenjuju se posebne zakonske odredbe kojima se uređuju ta pitanja.

Obilježje kaznenog djela iz ovog članka počinjeno je i ako se pristup maloljetnika porukama navedenim u prvom stavku ostvaruje samo njegovom izjavom da ima barem osamnaest godina.”

6 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije, te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP (SL 2011., L 335, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 261., i ispravak SL 2018., L 128, str. 22.).

10. Članak 23. Zakona br. 2020-936 od 30. srpnja 2020. za zaštitu žrtava nasilja u obitelji[7] (u daljnjem tekstu: Zakon od 30. srpnja 2020.) određuje[8]:

„Kada utvrdi da osoba čija je djelatnost uređivanje *online* komunikacijske usluge omogućava maloljetnicima pristup pornografskom sadržaju protivno članku 227-24 Kaznenog zakonika, predsjednik Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique (Regulatorno tijelo za audiovizualnu i digitalnu komunikaciju, Francuska) (ARCOM), upućuje toj osobi […] opomenu kojom joj se nalaže da poduzme sve mjere kojima bi se onemogućio pristup maloljetnika spornom sadržaju. […]

Ako nakon [isteka rok od petnaest dana], u slučaju neizvršenja naloga […] te ako je sadržaj i dalje dostupan maloljetnicima, predsjednik [ARCOM-a] može se obratiti predsjedniku tribunala judiciaire de Paris (Prvostupanjski redovni sud u Parizu, Francuska) kako bi se zabranio [pristup toj usluzi i njezino izlistavanje u pretraživačima ili internetskim imenicima].

11. Uvjeti za primjenu članka 23. tog Zakona pojašnjeni su u Uredbi br. 2021-1306 od 7. listopada 2021. o pravilima provedbe mjera za zaštitu maloljetnika od pristupa stranicama s pornografskim sadržajem[9] (u daljnjem tekstu: Uredba od 7. listopada 2021.”). U skladu s člankom 3. te uredbe „ kako bi se ocijenilo omogućava li osoba čija je djelatnost uređivanje *online* komunikacijske usluge maloljetnicima pristup pornografskom sadržaju […], predsjednik Conseila supérieur de l’audiovisuel (Vrhovno vijeće za audiovizualne medije, Francuska), uzima u obzir razinu pouzdanosti tehničkog postupka koji je uspostavila ta osoba kako bi osigurala da su korisnici koji žele pristupiti usluzi punoljetni”.

2. Predmet C-190/24

12. Člankom L. 130-11 Zakonika o cestovnom prometu određuje se:

„I. Kada se na cesti na kojoj se, neovisno o tome je li otvorena za javni promet, provodi prometna kontrola koja uključuje presretanje vozila i koja je namijenjena izvršavanju radnji utvrđenih člancima L. 234-9 ili L. 235-2 ovog zakonika ili člancima 78-2-2 ili 78-2-4 Zakonika o kaznenom postupku ili provjeri da vozači ili putnici nisu predmet istrage koje su naredile pravosudne vlasti za lakša ili teža kaznena djela koja su kažnjiva kaznom zatvora od najmanje tri godine ili nisu upisani u registru iz članka 230-19 istog Zakonika zbog opasnosti koju predstavljaju za javni poredak ili sigurnost ili zbog toga što su predmet odluke donesene po službenoj dužnosti o smještaju u psihijatrijsku ustanovu ili su pobjegli iz takve ustanove, upravno tijelo može operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije zabraniti da u okviru te usluge prosljeđuju bilo kakve poruke ili podatke koje su prenijeli korisnici te usluge, jer to prosljeđivanje može omogućiti drugim korisnicima da izbjegnu te prometne kontrole.

Zabrana prosljeđivanja iz prvog podstavka ovog I. stavka sastoji se, za svakog operatora elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije, od prikrivanja svih poruka i podataka koje bi on obično proslijedio korisnicima u uobičajenom načinu funkcioniranja usluge, za sve ceste ili dionice cesta koje mu je odredilo nadležno tijelo. Trajanje te zabrane ne može biti dulje od dva sata ako se prometna kontrola odnosi na aktivnost

7 JORF br. 0187 od 31. srpnja 2020.

8 Tekst te odredbe samo je djelomično naveden u zahtjevu za prethodnu odluku.

9 JORF br. 0235 od 8. listopada 2021.

predviđenu u člancima L. 234 – 9 ili L. 235 – 2 ovog zakonika ili dvanaest sati ako se odnosi na drugu aktivnost navedenu u prvom podstavku ovog I. stavka. Predmetne ceste ili dionice cesta ne mogu se protezati preko radijusa od deset kilometara od točke prometne kontrole ako se ona nalazi izvan naseljenog područja i šire od dva kilometra oko točke prometne kontrole kada se nalazi u naseljenom području.

[…]”

13. Članak L. 130 – 12 tog zakonika određuje da se povreda zabrane prosljeđivanja, predviđena njegovim člankom L. 130 – 11, kažnjava kaznom zatvora u trajanju od dvije godine i novčanom kaznom od 30 000 eura.

14. Uredba br. 2021 – 468 od 19. travnja 2021. o primjeni članka L. 130 – 11 Zakonika o cestovnom prometu [10] (u daljnjem tekstu: Uredba od 19. travnja 2021.) pobliže određuje načine provedbe tog članka. Člankom 1. te uredbe unesen je članak R. 130 – 12 tog zakonika kojim se, među ostalim, određuje da se „[u] odluci o zabrani prosljeđivanja pobliže određuju ceste ili dionice cesta te se utvrđuju datum i vrijeme početka i završetka te zabrane” i da se „[p]odaci o zabrani prosljeđivanja, uz isključenje svih informacija o razlozima prometne kontrole o kojoj je riječ, priopćavaju operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem informacijskog sustava […]”.

III. Glavni postupci i prethodna pitanja

A. Predmet C-188/24

15. Tužitelji iz glavnog postupka, društva Webgroup Czech Republic i NKL Associates s.r.o., sa sjedištem u Pragu (Češka Republika), upravljaju internetskim stranicama s pornografskim sadržajem. Predsjednik ARCOM-a uputio im je opomenu na temelju članka 227 – 24 Kaznenog zakonika i članka 22. Zakona od 30. srpnja 2020. [11].

16. Što se tiče članka 227 – 24 Kaznenog zakonika, njime se svakoj osobi zabranjuje prosljeđivanje poruke s pornografskim sadržajem koju maloljetnik može vidjeti. Člankom 22. Zakona od 30. srpnja 2020. propisano je da obilježje kaznenog dijela postoji „i ako se pristup maloljetnika porukama [o kojima je riječ] ostvaruje samo njegovom izjavom da ima barem osamnaest godina”. Osim toga, člankom 23. tog zakona, čiji su uvjeti primjene pobliže određeni u Uredbi od 7. listopada 2021., predsjedniku ARCOM-a dodijeljena je ovlast da uputi opomenu osobi koja postupi protivno toj zabrani.

17. Tužitelji iz glavnog postupka osporavali su te opomene pred tribunalom judiciaire de Paris (Prvostupanjski redovni sud u Parizu, Francuska) [12] te su istodobno podnijeli Conseilu d’État (Državno vijeće, Francuska), u prvom i zadnjem stupnju, tužbu za poništenje odredaba Uredbe od 7. listopada 2021. U prilog svojoj tužbi istaknuli su, među ostalim, nepoštovanje prava Unije. Isti je prigovor istaknut protiv odredaba Zakona od 30. srpnja 2020. Dvije su tužbe spojene radi zajedničkog raspravljanja.

[10] JORF br. 0093 od 20. travnja 2021.

[11] Te se informacije temelje na zaključcima javnog izvjestitelja Conseila d’État (Državno vijeće) u glavnim postupcima koji su dostupni na internetskoj stranici tog suda: https://www.conseil-etat.fr/fr/arianeweb/CRP/conclusion/2024-03-06/453763?download_pdf.

[12] Iz Komisijinih pisanih očitovanja proizlazi da je taj sud prekinuo postupak do okončanja postupka pred sudom koji je uputio zahtjev.

18. U svojim tužbama tužitelji iz glavnog postupka tvrde, među ostalim, da su odredbe Uredbe od 7. listopada 2021. protivne ciljevima Direktive 2000/31 jer se nalažu općenite i apstraktne mjere koje se odnose na općenito opisanu kategoriju određenih usluga informacijskog društva i koje se primjenjuju na svakog pružatelja te kategorije usluga.

19. S obzirom na predmet i prirodu spora, nekolicini udruga dopušteno je intervenirati u glavni postupak, među ostalim, udruzi „Les effronté- E-S" koja tvrdi da tužbeni razlozi koje su istaknuli tužitelji iz glavnog postupka nisu osnovani.

20. U tim je okolnostima Conseil d'État (Državno vijeće) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„(1) Kao prvo, treba li smatrati da su odredbe kaznenog prava, osobito općenite i apstraktne odredbe kojima se određene radnje određuju kao kaznena djela podložna kaznenom progonu, obuhvaćene ‚područjem koordinacije' iz [Direktive 2000/31] kada se mogu primijeniti i na ponašanje pružatelja usluga informacijskog društva i na ponašanje bilo koje druge fizičke ili pravne osobe, ili treba smatrati, s obzirom na to da je cilj te direktive samo uskladiti određene pravne aspekte tih usluga bez usklađivanja područja kaznenog prava kao takvog i da se njome postavljaju samo zahtjevi koji se primjenjuju na usluge, da se takve kaznene odredbe ne mogu smatrati zahtjevima primjenjivima na početak obavljanja i obavljanje djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva koji su obuhvaćeni ‚područjem koordinacije' iz navedene direktive? Konkretno, jesu li kaznene odredbe čija je svrha osigurati zaštitu maloljetnika obuhvaćene područjem primjene tog ‚područja koordinacije'?

(2) Treba li smatrati da je nalaganje urednicima *online* komunikacijskih usluga da uspostave mehanizme za sprečavanje mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima obuhvaćeno ‚područje koordinacije' iz Direktive 2000/31, kojom se usklađuju samo određeni pravni aspekti predmetnih usluga, dok se ta obveza, iako se odnosi na obavljanje djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva jer se tiče ponašanja pružatelja usluga, kvalitete ili sadržaja usluge, ne odnosi međutim na poslovni nastan pružatelja usluga, komercijalna priopćenja, elektroničke ugovore, sustav odgovornosti posrednika, kodekse ponašanja, izvansudske nagodbe, mogućnosti tužbe niti na suradnju između država članica te se stoga ne odnosi ni na jedno od područja uređenih odredbama o usklađivanju iz njezina poglavlja II.?

(3) U slučaju potvrdnog odgovora na prethodna pitanja, na koji način treba uskladiti zahtjeve koji proizlaze iz Direktive 2000/31 i zahtjeve koji proizlaze iz zaštite temeljnih prava u Europskoj uniji, konkretnije zaštite ljudskog dostojanstva i zaštite interesa djeteta, zajamčenih člancima 1. i 24. Povelje Europske unije o temeljnim pravima [(u daljnjem tekstu: Povelja)] i člankom 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda[13], ako je jasno da samo donošenje pojedinačnih mjera u pogledu određene usluge ne može osigurati učinkovitu zaštitu tih prava? Postoji li opće načelo prava [Unije] koje bi državama članicama dopuštalo da, osobito u hitnom slučaju, poduzmu mjere - uključujući općenite i apstraktne mjere u pogledu kategorije pružatelja usluga - koje nalaže zaštita maloljetnika od povrede njihova dostojanstva i integriteta, ako je to potrebno odstupajući, u odnosu na pružatelje usluga obuhvaćene Direktivom 2000/31, od načela propisanog tom direktivom prema kojem su oni regulirani u svojoj državi podrijetla?"

13 Potpisana u Rimu 4. studenoga 1950., (u daljnjem tekstu: EKLJP).

B. Predmet C-190/24

21. Društvo Coyote System, s poslovnim nastanom u Francuskoj, pruža uslugu koja u francuskom pravu odgovara kvalifikaciji „elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije" iz članka L. 130 – 11 Zakonika o cestovnom prometu.

22. Ta odredba omogućuje nadležnom upravnom tijelu da operatorima te vrste usluga zabrani da tijekom ograničenog razdoblja i na zemljopisnom području prosljeđuju poruke svojih korisnika koje mogu otkriti lokaciju kontrola alkohola i uporabe opojnih droga kao i određene radnje kriminalističke policije, primjerice u vezi s osobama koje se traže zbog teških ili lakših kaznenih djela ili zbog toga što su se pobjegle iz psihijatrijske ustanove (u daljnjem tekstu: predmetna zabrana prosljeđivanja). Uredbom od 19. travnja 2021. utvrđeni su jedinstveni uvjeti za izvršavanje te ovlasti.

23. Društvo Coyote System podnijelo je Conseilu d'État (Državno vijeće) tužbu za poništenje te uredbe. U prilog toj tužbi to se društvo pozvalo, među ostalim, na nepoštovanje ciljeva i članka 15. Direktive 2000/31. Isti je prigovor također istaknut protiv članka L. 130 – 11 Zakonika o cestovnom prometu.

24. U tim je okolnostima Conseil d'État (Državno vijeće) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„(1) Treba li smatrati da je zabrana operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije da preko te usluge prosljeđuju bilo kakve poruke ili podatke koje su prenijeli korisnici i koje mogu omogućiti drugim korisnicima da izbjegnu određene prometne kontrole dio „područja koordinacije" predviđenog [Direktivom 2000/31], kada se ta zabrana, iako se odnosi na obavljanje djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva, u dijelu u kojem se tiče ponašanja pružatelja usluga, kvalitete ili sadržaja usluge, ipak ne odnosi na poslovni nastan pružatelja usluga, komercijalna priopćenja, elektroničke ugovore, odgovornost posrednika, kodeks ponašanja, izvansudske nagodbe, mogućnosti tužbe ni suradnju između država članica, te se stoga ne odnosi ni na jedno od područja uređenih odredbama o usklađivanju iz njezina poglavlja II.?

(2) Je li zabrana prosljeđivanja čiji je cilj da se osobito izbjegne da osobe koje su tražene zbog težih ili lakših kaznenih djela ili koje predstavljaju prijetnju javnom poretku ili javnoj sigurnosti mogu izbjeći prometne kontrole obuhvaćena zahtjevima koji se odnose na obavljanje djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva koje država članica ne može naložiti pružateljima usluga iz neke druge države članice, iako se u uvodnoj izjavi 26. [Direktive 2000/31] navodi da se njome državama članicama ne uskraćuje mogućnost da primjenjuju svoja nacionalna pravila o kaznenom pravu i kaznenom postupku s ciljem poduzimanja svih istražnih i drugih mjera potrebnih za otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela?

(3) Treba li članak 15. Direktive 2000/31, kojim se zabranjuje da se pružateljima usluga na koje se on odnosi naloži opća obveza praćenja, osim obveza koje se primjenjuju u pojedinom slučaju, tumačiti na način da se njime sprečava primjena mehanizma kojim se samo predviđa da se operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije može naložiti da u okviru te usluge u pojedinim slučajevima ne prosljeđuju određene kategorije poruka ili podataka, a da pritom operator ne treba znati njihov sadržaj kako bi to učinio?"

IV. Postupak pred Sudom

25. Predmeti C-190/24 i C-188/24 spojeni su u svrhu pisanog i usmenog dijela postupka te donošenja presude. Dana 24. ožujka 2025. održana je zajednička rasprava, na kojoj su društva Webgroup i NKL Associates, Coyote System, Les effronté-E-S, francuska, češka i norveška vlada te Komisija iznijeli usmena očitovanja.

V. Analiza

26. Prethodna pitanja u ovim predmetima odnose se na odredbe Direktive 2000/31 i, prije svega, na mehanizam uspostavljen njezinim člankom 3. kao i na središnji pojam tog mehanizma, odnosno pojam „područje koordinacije" u smislu članka 2. točke (h) te direktive.

27. Prije nego što započnem analizu prethodnih pitanja, uvodno ću iznijeti određene napomene o tom mehanizmu (odjeljak A). Te ću napomene dopuniti razmatranjem prekograničnog aspekta glavnih postupaka koji, kao što ću to pokazati, nije irelevantan s obzirom na predmet ovih prethodnih pitanja (odjeljak B). Zatim ću razjasniti doseg tih pitanja prije nego što objasnim strukturu svoje analize (odjeljak C). Naposljetku ću nastaviti s razmatranjem tih pitanja (odjeljci D i E).

A. Mehanizam uspostavljen člankom 3. Direktive 2000/31

28. Kao prvo, napominjem da se članak 3. Direktive 2000/31 odnosi samo na pružatelje usluga informacijskog društva i da sud koji je uputio zahtjev polazi od premise da su usluge koje su obuhvaćene područjem primjene predmetnih nacionalnih odredbi, a čija se valjanost osporava, takve usluge.

29. Kao drugo, ističem da mehanizam uspostavljen člankom 3. Direktive 2000/31, čiji je središnji pojam „područje koordinacije", ima ulogu samo u prekograničnim situacijama u kojima se pružatelj usluge informacijskog društva s poslovnim nastanom u jednoj državi članici može suočiti s mjerom koju je donijela druga država članica [14].

30. Naime, člankom 3. stavkom 1. Direktive 2000/31 utvrđuje se da svaka država članica mora osigurati da usluge informacijskog društva koje pruža davatelj usluga s poslovnim nastanom na njezinu državnom području udovoljavaju onim nacionalnim odredbama te države članice koje spadaju u okvir područja koordinacije. Osim toga, stavkom 2. tog članka 3. određuje se da države članice ne mogu, „zbog razloga koji spadaju u okvir područja koordinacije", ograničiti slobodno kretanje usluga informacijskog društva iz neke druge države članice. Iznimno, na temelju članka 3. stavka 4. te direktive, država članica može u pogledu određene usluge informacijskog društva poduzeti mjere kojima se odstupa od načela slobodnog kretanja usluga informacijskog društva uz ispunjenje više kumulativnih uvjeta utvrđenih u članku 3. stavku 4. točki (a) (materijalni uvjeti) i članku 3. stavku 4. točki (b) (formalni uvjeti) navedene direktive.

31. Iako formulacija „zbog razloga koji spadaju u okvir područja koordinacije" iz članka 3. stavka 2. Direktive 2000/31 može izazvati dvojbe u pogledu tumačenja, iz sudske prakse proizlazi da se ta direktiva temelji na primjeni načelâ nadzora u državi članici podrijetla i uzajamnog

[14] Vidjeti u tom smislu presude od 3. prosinca 2020., Star Taxi App (C-62/19, EU:C:2020:980, t. 72.) i od 27. travnja 2023., Viagogo (C-70/22, EU:C:2023:350, t. 25. do 28.).

priznavanja. Stoga su, u okviru područja koordinacije, definiranog u članku 2. točki (h) navedene direktive, usluge informacijskog društva uređene samo u državi članici na čijem državnom području pružatelji tih usluga imaju poslovni nastan [15].

B. Prekogranični kontekst predmeta o kojima je riječ u glavnom postupku

32. Ovi se predmeti odnose osobito na tumačenje članka 2. točke (h) Direktive 2000/31, kojim se definira pojam „područje koordinacije". U tom pogledu, i kao što sam to već naveo [16], mehanizam uspostavljen člankom 3. te direktive, čiji je središnji pojam „područje koordinacije", koji ima značaj samo u prekograničnim situacijama.

33. U ovom slučaju tužitelj iz glavnog postupka u predmetu C-190/24, društvo Coyote System, ima poslovni nastan u Francuskoj, a zahtjev za prethodnu odluku uputio je francuski sud. Stoga je na prvi pogled opravdano zapitati se jesu li odgovori koje treba dati na prethodna pitanja, koja se odnose na područje koordinacije, relevantni za odgovarajući glavni postupak.

34. U tom pogledu treba istaknuti da društvo Coyote System nije Conseilu d'État (Državno vijeće) podnijelo tužbu u okviru upravnog postupka koji se izravno odnosi na njega, već samostalnu tužbu za poništenje zbog prekoračenja ovlasti, kao što su to učinili tužitelji iz glavnog postupka u predmetu C-188/24. Usto, na raspravi je potvrđeno da Conseil d'État (Državno vijeće) u okviru tog postupka provodi *in abstracto* nadzor zakonitosti osporavanih odredbi. Slijedom toga, čini se da posebna obilježja društva Coyote System ne ograničavaju ni prigovore koje to društvo može istaknuti u okviru svoje tužbe pred Conseilom d'État (Državno vijeće) ni nadležnost tog suda. Iz toga slijedi da su prethodna pitanja u predmetu C-190/24 relevantna za predmetni glavni postupak i da na njih valja odgovoriti.

C. Uvodne napomene o prethodnim pitanjima

1. Nacionalne mjere o kojima je riječ

35. Prethodna pitanja postavljena u ovim predmetima odnose se na nacionalne mjere koje Francuska Republika također namjerava nametnuti i pružateljima usluga informacijskog društva s poslovnim nastanom u drugim državama članicama.

36. Kad je riječ o predmetu C-188/24, predmetne mjere odnose se na obvezu urednikâ *online* komunikacijskih usluga da uspostave tehničke mehanizme namijenjene sprečavanju mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima koji prosljeđuju (u daljnjem tekstu: predmetna obveza).

37. U tom pogledu, odredbe nacionalnog prava čija se zakonitost osporava u glavnom postupku dodjeljuju nadležnom tijelu ovlast da uredniku *online* komunikacijskih usluga uputi opomenu kojom mu se nalaže da poduzme sve mjere kojima bi se onemogućio pristup maloljetnika

[15] Vidjeti u tom smislu presude od 9. studenoga 2023., Google Ireland i dr. (C-376/22, u daljnjem tekstu: presuda Google Ireland i dr. EU:C:2023:835, t. 42.), i od 30. svibnja 2024., Airbnb Ireland i Amazon Services Europe (C-662/22 i C-667/22, EU:C:2024:432, t. 55.).

[16] Vidjeti točku 29. i sljedeće točke ovog mišljenja.

pornografskim sadržajima [17]. Međutim, obveza na koju se odnose prethodna pitanja ne proizlazi iz takve opomene, već iz općih i apstraktnih odredaba kojima se kazneno sankcionira omogućavanje pristupa maloljetniku pornografskim sadržajima na temelju izjave o dobi [18].

38. Naime, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da tužitelji iz glavnog postupka ističu da osporavane odredbe ne propisuju samo postupak kojim se upravnom tijelu omogućuje da pružatelju usluga naloži da okonča povredu nego i - s obzirom na bit kaznenog djela o kojem je riječ, pojašnjenu time što su u članak 227-24 Kaznenog zakona dodane odredbe iz članka 22. Zakona od 30. srpnja 2020. - imaju učinak da se pružatelje usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama obveže da uvedu tehničke mehanizme za blokiranje pristupa maloljetnika sadržajima koje distribuiraju [19].

39. Kad je riječ o predmetu C-190/24, predmetne nacionalne mjere odnose se na zabranu, operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji, da prosljeđuju poruke i podatke koje su prenijeli korisnici, kao što to obično čine u uobičajenom načinu funkcioniranja usluge.

2. Prethodna pitanja i struktura analize

40. Prethodna pitanja u obama predmetima djelomično se preklapaju i odnose se na zajedničku problematiku.

41. Prvim pitanjem u predmetu C-188/24 i drugim pitanjem u predmetu C-190/24 nastoji se doznati jesu li predmetne nacionalne mjere obuhvaćene područjem koordinacije u smislu članka 2. točke (h) Direktive 2000/31, neovisno o tome što se te mjere ne odnose ni na jedno područje uređeno odredbama o usklađivanju iz poglavlja II. i III. te direktive.

42. Osim toga, drugim pitanjem u predmetu C-188/24 i prvim pitanjem u predmetu C-190/24 nastoji se utvrditi jesu li predmetne nacionalne mjere isključene iz područja koordinacije zato što, s jedne strane, proizlaze iz općih i apstraktnih odredaba kaznenog prava te je, s druge strane, riječ o mjerama koje su nužne kako bi se osigurala osiguranje učinkovitosti prometnih kontrola.

43. Nasuprot tomu, treće se pitanje u tim predmetima odnosi na različitu problematiku. Naime, treće pitanje u predmetu C-188/24 odnosi se na usklađivanje zahtjeva iz Direktive 2000/31 i zahtjeva koji proizlaze iz zaštite temeljnih prava u Europskoj uniji. Kad je riječ o trećem pitanju u predmetu C-190/24, ono se odnosi na tumačenje članka 15. te direktive i njime se želi utvrditi sprečava li zabrana uvođenja opće obveze praćenja, predviđena tom odredbom, primjenu predmetne zabrane prosljeđivanja.

17 Ovlast nadležnog tijela za izdavanje takve opomene bila je propisana člankom 23. Zakona od 30. srpnja 2020. Moram napomenuti da je taj članak 2024. godine zamijenjen člancima 10 – 1 i 10 – 2 novog Zakona br. 2004 – 575 od 21. lipnja 2004. o povjerenju u digitalnu ekonomiju (JORF br. 0143 od 22. lipnja 2004.) i da potonja odredba sada utvrđuje provedbu postupaka odstupanja utvrđenih člankom 3. stavkom 4. točkama (a) i (b) ili člankom 3. stavkom 5. Direktive 2000/31.

18 Stoga se prethodna pitanja ne odnose na pojedinačne mjere koje su donesene na temelju općih i apstraktnih odredaba te ispunjavaju uvjete utvrđene u članku 3. stavcima 4. i 5. Direktive 2000/31, nego na te opće i apstraktne odredbe, koje se kao takve primjenjuju na pružatelje usluga informacijskog društva.

19 U tom pogledu Komisija je na raspravi tvrdila da se usklađenost članka 22. Zakona od 30. srpnja 2020. s Direktivom 2000/31 ne osporava u glavnom postupku. Naime, prema Komisijinu mišljenju, osim Uredbe od 7. listopada 2021., sud koji je uputio zahtjev razmatra samo članak 23. tog zakona sa stajališta njegove usklađenosti s pravom Unije. Ta bi napomena mogla upućivati na to da se analiza Suda ne bi trebala usredotočiti na obvezu koja proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba kaznenog prava, nego na opomenu koju nadležno tijelo može nametnuti uredniku *online* komunikacijskih usluga. Međutim, iz trećeg pitanja u ovom predmetu prije svega proizlazi da je ta obveza ono na što se referirao sud koji je uputio zahtjev.

44. S obzirom na razlike u predmetima C-188/24 i C-190/24 te kako bi se olakšalo tumačenje ovog mišljenja, zasebno ću razmotriti svaki predmet i pitanja koja su u njemu postavljena.

D. Predmet C-188/24

45. Moja analiza pravnih problema koji se pojavljuju u predmetu C-188/24 zahtijeva izmjenu redoslijeda pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev.

46. Stoga ću najprije analizirati problematiku odnosa između opsega područja koordinacije i usklađivanja provedenog na razini prava Unije Direktivom 2000/31, pri čemu ću provjeriti je li predmetna obveza zahtjev koji je *a priori* obuhvaćen područjem koordinacije (drugo pitanje). Zatim ću se osvrnuti na odnos između tog područja i područja kaznenog prava (prvo pitanje). Naposljetku ću razmotriti može li se predmetna obveza - pod pretpostavkom da je nametanje te obveze pružateljima usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama protivno toj direktivi - ipak primijeniti na te pružatelje na osnovi temeljnih prava (treće pitanje).

1. Drugo pitanje

a) Doseg prethodnog pitanja

47. Drugim se pitanjem u biti nastoji doznati obuhvaća li područje koordinacije, kako je definirano u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31, obvezu urednikâ *online* komunikacijskih usluga da uspostave tehničke mehanizme za sprečavanje mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima koje distribuiraju, neovisno o okolnosti da se te obveze ne odnose ni na jedno od područja uređenih odredbama o usklađivanju iz poglavlja II. i III. te direktive.

48. Uvodno napominjem da, iako se u tom pitanju upućuje na poglavlje II. Direktive 2000/31, područje na koje se odnosi nije uređeno samo tim poglavljem, nego i poglavljem III. Naime, poslovni nastan davatelja usluga (članak 4.), komercijalna priopćenja (članci 6. do 8.), elektroničke ugovore (članci 9. do 11.), sustav odgovornosti posrednika (članci 12. do 15.), kodeks ponašanja (članak 16.), izvansudske nagodbe (članak 17.), mogućnosti tužbe (članak 18.) i suradnja među državama članicama (članak 19.) uređeni su poglavljima II. i III. te direktive koja obuhvaćaju članke 4. do 15. i članke 16. do 20.

49. Kad je riječ o razmatanju tog pitanja, najprije treba razjasniti obuhvaća li područje koordinacije područja koja su uređena odredbama o usklađivanju iz poglavlja II. i III. Direktive 2000/31 i, u slučaju potvrdnog odgovora, kao drugo, *in concreto* provjeriti je li predmetna nacionalna mjera obuhvaćena područjem koordinacije.

50. Naime, s jedne strane, sud koji je uputio zahtjev polazi od pretpostavke da se ta nacionalna mjera ne odnosi na aspekte usklađene poglavljima II. i III. Direktive 2000/31. Treba utvrditi da je to nedvojbeno.

51. S druge strane, iz formulacije tog pitanja može se zaključiti da taj sud polazi od pretpostavke da je, ovisno o odgovoru koji treba dati na pitanje je li područje koordinacije ograničeno na područja iz poglavlja II. i III. Direktive 2000/31, predmetna nacionalna mjera obuhvaćena okvirom područja koordinacije kao zahtjev koji se odnosi na obavljanje djelatnosti

pružanja usluge informacijskog društva. Prema mojem mišljenju to je točno. Međutim, radi potpunosti i s obzirom na to da nekoliko stranaka osporava tu pretpostavku, provjerit ću predstavlja li ta mjera takav zahtjev.

b) Opseg područja koordinacije i usklađivanje provedeno Direktivom 2000/31

52. Francuska vlada u svojim pisanim očitovanjima tvrdi da se Direktivom 2000/31 uspostavlja veza između područja koordinacije i područja koje se njime usklađuje. Ta vlada tvrdi da je cilj općih odredaba koje se nalaze u uvodnom dijelu akta sekundarnog prava, u načelu, pojasniti sadržaj materijalnog dijela tog akta. Stoga, te opće odredbe treba tumačiti u odnosu na ostatak teksta sekundarnog prava. Iz toga slijedi da samo nacionalne odredbe donesene radi prenošenja poglavlja II. i III. te direktive u unutarnje pravo trebaju biti „koordinirane" u skladu s njezinim člankom 3.

53. Međutim, ništa u Direktivi 2000/31 ne podupire zaključak da je opseg područja koordinacije ograničen na područja uređena odredbama o usklađivanju poglavlja II. i III. te direktive.

54. Suprotno tomu, kao prvo, cilj je Direktive 2000/31, u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1., doprinijeti pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta osiguranjem slobodnog kretanja usluga informacijskog društva između država članica. Osim toga, u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 2., ta direktiva usklađuje, u mjeri potrebnoj za postizanje tog cilja, određene nacionalne odredbe koje se primjenjuju na usluge informacijskog društva i koje se, osim pitanja uređenih poglavljima II. i III. navedene direktive, odnose na unutarnje tržište.

55. U vezi s potonjim treba istaknuti da se logika mehanizma koji se odnosi na unutarnje tržište usluga informacijskog društva, utvrđenog u članku 3. Direktive 2000/31, razlikuje od logike odredaba iz njezinih poglavlja II. i III. Naime, cilj je tog mehanizma, u načelu, omogućiti da usluge informacijskog društva uređuje pravni sustav države članice u kojoj pružatelj usluga ima poslovni nastan [20], dok se tim odredbama nastoje uskladiti određeni specifični aspekti elektroničke trgovine.

56. Što je još važnije, mehanizam uspostavljen člankom 3. Direktive 2000/31 prije svega je važan ako ne postoje odredbe o usklađivanju, kada država članica želi pružatelju usluga koji ima poslovni nastan u drugoj državi članici nametnuti nacionalne odredbe koje ne odgovaraju onima koje je ta druga država članica donijela.

57. Naime, kao što sam to već pojasnio [21], taj se mehanizam temelji na primjeni načelâ nadzora u državi članici podrijetla i uzajamnog priznavanja, tako da su u okviru područja koordinacije, definiranog u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31, usluge informacijskog društva uređene samo u državi članici na čijem državnom području pružatelji tih usluga imaju poslovni nastan [22].

58. Posljedično, s jedne strane, na svakoj je državi članici kao državi članici podrijetla usluga informacijskog društva da uredi te usluge i na toj osnovi zaštiti ciljeve u općem interesu navedene u članku 3. stavku 4. točki (a) podtočki i. Direktive 2000/31. Država članica podrijetla može pružateljima usluga informacijskog društva nametnuti obveze kako bi se osiguralo postizanje tih

[20] Vidjeti u tom smislu presudu od 25. listopada 2011., eDate Advertising i dr. (C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685, t. 57.).

[21] Vidjeti točku 31. ovog mišljenja.

[22] Vidjeti u tom smislu presudu Google Ireland i dr. (t. 42.), i presudu od 30. svibnja 2024., Airbnb Ireland i Amazon Services Europe (C-662/22 i C-667/22, EU:C:2024:432, t. 55.).

ciljeva. S druge strane, u skladu s načelom uzajamnog priznavanja, na svakoj je državi članici, kao državi članici pružateljici usluga informacijskog društva, da ne ograniči slobodno kretanje tih usluga zahtijevajući poštovanje dodatnih obveza iz područja koordinacije koje je donijela [23].

59. Stoga, kako bi se osigurao koristan učinak mehanizma uspostavljenog člankom 3. Direktive 2000/31 i omogućila njegova potpuna provedba, u skladu s njegovim ciljem [24], opseg područja koordinacije ne može se ograničiti na područja uređena odredbama o usklađivanju poglavlja II. i III. te direktive [25].

60. Kao drugo, u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31 naglašava se da područje koordinacije obuhvaća zahtjeve utvrđene u pravnim sustavima država članica koji se primjenjuju na pružatelje usluga informacijskog društva ili usluge informacijskog društva. Ta je formulacija dovoljno široka da obuhvati i isključivo nacionalne odredbe koje ne proizlaze iz prava Unije. Usto, ta je formulacija u suprotnosti sa zahtjevom iz članka 7. te direktive, u kojem se, kad je riječ o neželjenim komercijalnim priopćenjima, upućuje na zahtjeve utvrđene pravom Unije [26].

61. Kao treće, u uvodnoj izjavi 21. Direktive 2000/31 pojašnjava se da „(o)pseg područja koordinacije ne utječe na buduće usklađivanje Zajednice na području usluga informacijskog društva niti na buduće zakonodavstvo koje će se usvojiti na nacionalnoj razini u skladu s pravom Zajednice". To pojašnjenje upućuje na činjenicu da u toj fazi područje koordinacije obuhvaća i zahtjeve utvrđene na nacionalnoj razini koji ne proizlaze iz usklađenog prava Unije.

62. Kao četvrto, člankom 3. stavkom 3. Direktive 2000/31 utvrđuje se da se mehanizam uspostavljen tim člankom ne primjenjuje u slučajevima navedenima u njezinu prilogu, koji su obuhvaćeni drugim pravnim aktima prava Unije ili obveznim pravom država članica. Međutim, ako bi se područje koordinacije ograničilo na područja uređena poglavljima II. i III. te direktive, iz područja primjene tog mehanizma ne bi bilo potrebno isključiti slučajeve koji su uređeni pravnim aktima prava Unije, a koji nisu obuhvaćeni navedenom direktivom ili slučajeve koji su obuhvaćeni obveznim pravom. Naime, ti slučajevi nisu predmet usklađivanja koje je provedeno poglavljima II. i III. te stoga nisu obuhvaćeni područjem koordinacije.

63. Naposljetku, kao peto i kao što je to pravilno primijetilo društvo Coyote System, to tumačenje potvrđuje sudska praksa Suda. Naime, kako bi se utvrdilo je li nacionalno zakonodavstvo obuhvaćeno područjem koordinacije u smislu Direktive 2000/31, Sud samo provjerava je li ono uključeno u područje primjene definicije tog područja koordinacije utvrđenog u članku 2. točki (h) te direktive. S druge strane, Sud ne provjerava jesu li predmetne mjere obuhvaćene jednim od područja uređenih poglavljima II. i III. navedene direktive [27].

23 Vidjeti u tom smislu presudu Google Ireland i dr. (t. 43. i 44.), i presudu od 30. svibnja 2024., Airbnb Ireland i Amazon Services Europe (C-662/22 i C-667/22, EU:C:2024:432, t. 56. i 57.).

24 Vidjeti uvodnu izjavu 22. Direktive 2000/31. „[…] radi stvarnog jamčenja slobode pružanja usluga i pravne sigurnosti isporučitelja i korisnika usluga."

25 Vidjeti u tom smislu presudu od 25. listopada 2011., eDate Advertising i dr. (C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685, t. 57.). Vidjeti također Crabit, E., „*La directive sur le commerce électronique: le projet ‚Méditerranée'*", Revue du droit de l'Union européenne, 2000., br. 4, str. 767.

26 Člankom 7. stavkom 1. Direktive 2000/31 utvrđuje se da „(p)ored ostalih informacijskih zahtjeva utvrđenih pravom Zajednice, države članice koje dozvoljavaju slanje neželjenih komercijalnih priopćenja elektroničkom poštom moraju osigurati da je takvo komercijalno priopćenje davatelja usluga s poslovnim nastanom na njihovom državnom području jasno i jednoznačno prepoznatljivo kao takve čim je primatelj primi."

27 Vidjeti presude od 19. prosinca 2019., Airbnb Ireland (C-390/18, EU:C:2019:1112, t. 82.); od 1. listopada 2020., A (Oglašavanje i prodaja lijekova na internetu) (C-649/18, EU:C:2020:764, t. 87. i 88.) i od 30. svibnja 2024., Airbnb Ireland i Amazon Services Europe (C-662/22 i C-667/22, EU:C:2024:432, t. 64.).

64. Stoga treba smatrati da područje koordinacije, kako je definirano člankom 2. točkom (h) Direktive 2000/31, obuhvaća zahtjeve koji se odnose na obavljanje djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva i kada se ti zahtjevi ne odnose na pitanja uređena odredbama o usklađivanju poglavlja II. i III. te direktive.

65. Sada treba razmotriti *in concreto* je li predmetna nacionalna mjera obuhvaćena područjem koordinacije u smislu Direktive 2000/31. Naglašavam da se tim razmatranjem zanemaruje pitanje je li ta mjera isključena iz područja koordinacije zato što proizlazi iz kaznenog prava: na tu se problematiku odnosi prvo pitanje u ovom predmetu, koje ću razmotriti u kasnijem dijelu ovog mišljenja.

66. U tim okolnostima treba iznijeti nekoliko pojašnjenja o pojmu „područje koordinacije" u smislu Direktive 2000/31.

c) Zahtjevi iz područja koordinacije

67. U članku 2. točki (h) Direktive 2000/31 pojam „područje koordinacije" definira se kao „zahtjevi utvrđeni u pravnim sustavima država članica koji se primjenjuju na davatelje usluga informacijskog društva ili usluge informacijskog društva, bez obzira na to jesu li opće naravi ili izričito njima namijenjeni".

68. Usto, člankom 2. točkom (h) podtočkom i. te direktive utvrđuje se da se područje koordinacije odnosi na zahtjeve koje pružatelj usluga treba poštovati i koji se odnose na početak obavljanja djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva, kao i na obavljanje njegove djelatnosti. Tom se odredbom pojašnjava da se zahtjevi za obavljanje djelatnosti odnose, među ostalim, na ponašanje pružatelja usluga i kvalitetu ili sadržaj njegove usluge.

69. Osim toga, iz sudske prakse proizlazi da je cilj zahtjeva iz područja koordinacije naznačiti kako obavljati djelatnost pružanja usluga informacijskog društva kako bi se ona mogla zakonito izvršavati [28]. Bez obzira na vrstu odgovornosti koja se može utvrditi zbog nepoštovanja takvih obveza (građanskopravna, upravna, kaznena itd.), predmet tih obveza od odlučujuće je važnosti. Naime, zahtjev u smislu Direktive 2000/31 mora se ipak odnositi na početak obavljanja djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva ili obavljanje te djelatnosti.

70. Međutim, člankom 2. točkom (h) podtočkom ii. Direktive 2000/31 utvrđuje se da se područje koordinacije ne odnosi na zahtjeve koji se primjenjuju na robe kao takve, na isporuku robe i usluge koje se ne pružaju elektroničkim putem. Točno je da se tom odredbom upotrebljava otvorena formulacija („kao što su"). Međutim, iz uvodne izjave 21. te direktive jasno proizlazi namjera zakonodavca Unije u vezi s tim ograničenjima opsega područja koordinacije. Naime, kako je pojašnjeno u toj uvodnoj izjavi [29], područje koordinacije obuhvaća samo zahtjeve vezane za *online* aktivnosti.

[28] Vidjeti presudu od 30. svibnja 2024., Airbnb Ireland i Amazon Services Europe (C-662/22 i C-667/22, EU:C:2024:432, t. 62.). Vidjeti i moja mišljenja u predmetima Airbnb Ireland i dr. (C-662/22 do C-667/22, EU:C:2024:18, t. 155. i 158.).

[29] U uvodnoj izjavi 21. Direktive 2000/31 navodi se da „ [o]pseg područja koordinacije ne utječe na buduće usklađivanje Zajednice na području usluga informacijskog društva niti na buduće zakonodavstvo koje će se usvojiti na nacionalnoj razini u skladu s pravom Zajednice; područje koordinacije obuhvaća samo zahtjeve vezane za *online* aktivnosti kao što su *online* informacije, *online* oglašavanje, *online* kupnja, *online* sklapanje ugovara i ne odnosi se na pravne zahtjeve država članica u pogledu roba kao što su standardi sigurnosti, obveze označivanja ili odgovornost za robu, niti na zahtjeve država članica vezane uz isporuku ili prijevoz robe, uključujući distribuciju medicinskih proizvoda; područje koordinacije se ne odnosi na korištenje prava prvokupa tijela državne vlasti na pojedinu robu kao što su umjetnička djela."

71. S obzirom na ta razmatranja treba provjeriti predstavlja li obveza poput one predviđene predmetnom nacionalnom mjerom zahtjev koji se odnosi na obavljanje djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva.

d) Obveza uspostavljanja predmetnih tehničkih mehanizama

72. Kako bi se provjerilo je li obveza urednikâ *online* komunikacijskih usluga da uspostave tehničke mehanizme obuhvaćena područjem koordinacije, treba utvrditi odnosi li se ta obveza na početak obavljanja djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva ili na obavljanje te djelatnosti.

73. Sud je već imao priliku razmotriti pitanje je li nacionalni propis koji obvezuje ljekarne koje prodaju lijekove na internetu na uvrštavanje upitnika o zdravstvenom stanju u postupak naručivanja obuhvaćen područjem koordinacije u smislu Direktive 2000/31. Taj je nacionalni propis uvjetovao potvrdu prve narudžbe lijekova koju pacijent provodi na internetskoj stranici ljekarne prethodnim ispunjavanjem internetskog upitnika o zdravstvenom stanju [30].

74. Sud je u presudi uputio na članak 2. točku (h) podtočku i. Direktive 2000/31, koji utvrđuje da se „područje koordinacije" odnosi na zahtjeve u vezi s obavljanjem djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva, kao što su, među ostalim, zahtjevi vezani za sadržaj usluge, uključujući one u području ugovora i potvrdno je odgovorio na to pitanje [31].

75. Naime, Sud je smatrao da se mjerom o kojoj je riječ u glavnom postupku uređuju uvjeti pod kojima se može sklopiti ugovor o kupoprodaji na internetu lijekova koji se izdaju bez liječničkog recepta kao i način na koji se na internetu moraju izvršavati djelatnosti prodaje i savjetovanje s ljekarnikom [32]. Iz toga zaključujem da se nacionalna mjera koja obvezuje pružatelja usluga informacijskog društva da utvrdi posebne uvjete pristupa svojoj usluzi ili njenog korištenja predstavlja zahtjev koji se odnosi na sadržaj te usluge. Naime, takvom se mjerom određuje način na koji se djelatnost pružatelja usluga mora obavljati u internetskom okruženju u odnosu na korisnike njegove usluge.

76. Imajući u vidu da ta pojašnjenja u sudskoj praksi, treba smatrati da nacionalna mjera o kojoj je riječ uređuje sadržaj usluge dostupne korisnicima, s obzirom na to da obvezuje pružatelja usluga da uspostavi tehnička mehanizme s kojima se susreće svaki korisnik. Stoga, tom se mjerom određuje način na koji pružatelj treba obavljati svoju djelatnost.

77. Osim toga, nadležno upravno tijelo može uputiti opomenu pružatelju usluga koji nije uspostavio odgovarajuće tehničke mehanizme, a nepoštovanje te obveze može dovesti do ukidanja pristupa predmetnim stranicama kao i do uklanjanja poveznica na njih. Pružatelj usluga stoga mora ispuniti obvezu uvođenja mehanizama blokiranja pristupa maloljetnicima kako bi zakonito mogao obavljati djelatnost *online* komunikacijskih usluga.

78. S obzirom na prethodna razmatranja i ona iznesena u točki 64. ovog mišljenja, na drugo pitanje treba odgovoriti na način da područje koordinacije, kako je definirano u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31, obuhvaća obvezu urednikâ *online* komunikacijskih usluga da

30 Vidjeti u to smislu presudu od 1. listopada 2020., A (Oglašavanje i prodaja lijekova na internetu) (C-649/18, EU:C:2020:764, t. 86.).

31 Vidjeti u to smislu presudu od 1. listopada 2020., A (Oglašavanje i prodaja lijekova na internetu) (C-649/18, EU:C:2020:764, t. 87.).

32 Vidjeti u to smislu presudu od 1. listopada 2020., A (Oglašavanje i prodaja lijekova na internetu) (C-649/18, EU:C:2020:764, t. 88.).

uspostave tehničke mehanizme za sprečavanje mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima, neovisno o okolnosti da se ta obveza ne odnosi ni na jedno od područja uređenih odredbama o usklađivanju iz poglavlja II. i III. te direktive.

2. Prvo pitanje

a) Doseg prvog pitanja

79. Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti nastoji doznati je li obveza uspostave tehničkih mehanizama za sprečavanje mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima isključena iz područja koordinacije u smislu članka 2. točke (h) Direktive 2000/31 zato što ta obveza proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba kaznenog prava kojima se određene radnje kvalificiraju kao kaznena djela podložna kaznenom progonu i koje se primjenjuju na svaku fizičku ili pravnu osobu.

80. Treba razmotriti nekoliko odlučujućih elemenata kako bi se utvrdilo je li predmetna obveza isključena iz područja koordinacije, odnosno, kao prvo, opću i apstraktnu prirodu nacionalnih odredaba koje se primjenjuju na svaku fizičku ili pravnu osobu, kao drugo, odredbe Direktive 2000/31 kojima se utvrđuju okviri tog područja i, kao treće, pravnu osnovu te direktive. Razmatranja koja se odnose na te elemente dopunit ću napomenama o članku 3. stavku 4. navedene direktive.

b) Opća i apstraktna priroda nacionalnih odredaba

81. Sud koji je uputio zahtjev skreće pozornost Suda na činjenicu da predmetna obveza proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba koje se mogu primijeniti kako na ponašanje pružatelja usluga informacijskog društva tako i na ponašanje bilo koje druge fizičke ili pravne osobe.

82. U tom pogledu, u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31 pojam „područje koordinacije” definira se kao zahtjevi koji se primjenjuju na pružatelje usluga informacijskog društva ili na te usluge, bez obzira na to jesu li opće prirode ili izričito njima namijenjeni. Stoga, kad je riječ o njegovoj kvalifikaciji kao zahtjevu, nije važno to što područje primjene *ratione personae* nacionalne odredbe nije ograničeno na pružatelje usluga informacijskog društva. S obzirom na navedeno, naglašavam da je zahtjev predviđen nacionalnim propisom obuhvaćen područjem koordinacije samo u dijelu u kojem se primjenjuje na pružatelje usluga informacijskog društva.

83. Radi potpunosti ističem da činjenica da je prosljeđivanje pornografskih slika koje maloljetnik može vidjeti bilo zabranjeno i prije nastanka internetskih usluga, ne podrazumijeva da je predmetna obveza isključena iz područja koordinacije. Naime, uz određene iznimke predviđene Direktivom 2000/31, svaka nacionalna mjera koja se odnosi na početak obavljanja ili obavljanje djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva obuhvaćena je područjem koordinacije. U tom pogledu, kao što je to Sud već pojasnio da Unijin zakonodavac nije propisao odstupanje koje državama članicama dopušta zadržavanje mjera koje su donesene prije te direktive i koje bi mogle ograničiti slobodu pružanja usluga informacijskog društva, a da se ne poštuju uvjeti koji su u tom smislu predviđeni navedenom direktivom [33]. Te su mjere, stoga, obuhvaćene područjem koordinacije.

[33] Vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2019., Airbnb Ireland (C-390/18, EU:C:2019:1112, t. 87.).

84. Stoga, okolnost da predmetna obveza proizlazi iz odredaba koje se primjenjuju „na svaku fizičku ili pravnu osobu" ne može tu obvezu isključiti iz područja koordinacije. Sada ću razmotriti elemente kojima se utvrđuju granice područja koordinacije.

c) Granice područja koordinacije

85. Granice područja koordinacije prikazane su kroz nekoliko elemenata Direktive 2000/31.

86. Ističem da je opseg područja koordinacije uvjetovan područjem primjene same Direktive 2000/31 (članak 1. stavak 5.) i da je, s jedne strane, pozitivno definiran, definicijom pojma „područje koordinacije" (članak 2. točka (h) podtočka i.) i, s druge strane, negativno definiran, isključenjima izričito predviđenima tom direktivom (članak 2. točka (h) podtočka ii.). Naposljetku, područje primjene mehanizma uspostavljenog člankom 3. navedene direktive određeno je stavkom 3. tog članka i Prilogom na koji upućuje.

87. Razmotrit ću te različite elemente kako bih utvrdio jesu li odredbe kaznenog prava isključene iz područja koordinacije.

88. Kao prvo, u članku 1. stavku 5. Direktive 2000/31 pojašnjava se da se ta direktiva ne primjenjuje na područje oporezivanja ni na određena pitanja i aktivnosti. Dakle, nije bila namjera zakonodavca Unije da to područje i ta pitanja budu uređeni tom direktivom niti mehanizmom iz njezina članka 3.[34]. Međutim, u toj se odredbi među područjima i pitanjima isključenima iz područja primjene navedene direktive ne navodi kazneno pravo.

89. Kao drugo, člankom 2. točkom (h) podtočkom ii. Direktive 2000/31 pojašnjava se da se područje koordinacije ne odnosi na zahtjeve kao što su oni koji se primjenjuju na robu kao takvu, na isporuku robe i usluge koje se ne pružaju elektroničkim putem. Iako se u toj odredbi upotrebljava otvorena formulacija („kao što su"), iz uvodne izjave 21. te direktive proizlazi da je zakonodavac Unije iz područja koordinacije namjeravao isključiti zahtjeve koji se ne odnose na *online* aktivnosti[35]. Slijedom toga, zahtjevi koji se odnose na internetsku komponentu aktivnosti pružatelja usluge informacijskog društva nisu, na temelju članka 2. točke (h) podtočke ii. navedene direktive, isključeni iz područja koordinacije samo zato što proizlaze iz kaznenog prava.

90. Naposljetku, kao treće, kazneno pravo nije jedno od područja na koje se ne primjenjuje mehanizam uspostavljen člankom 3. Direktive 2000/31, u skladu s stavkom 3. tog članka[36]. Usto, treba naglasiti da se taj stavak mora usko tumačiti jer predviđa odstupanje od općeg pravila predviđenog tim člankom[37].

91. Posljedično, u odredbama Direktive 2000/31 u kojima se utvrđuju granice područja koordinacije ništa ne upućuje na zaključak da su mjere koje proizlaze iz kaznenog prava države članice isključene iz tog područja.

[34] Točno je da bi se u teoriji moglo raspravljati o tome da je opseg područja koordinacije širi od područja primjene Direktive 2000/31, koje je ograničeno njezinim člankom 1. stavkom 5. Međutim, Sud je odbio takvo tumačenje u presudi od 2. prosinca 2010., Ker-Optika (C-108/09, EU:C:2010:725, t. 27. i 28.) te ga je također implicitno izuzeo iz primjene u svojoj presudi od 27. travnja 2022., Airbnb Ireland (C-674/20, EU:C:2022:303, t. 35. i 49.). Naime, iako navedena direktiva nije primjenjiva u određenom području, mehanizam uspostavljen njezinim člankom 3. ne može utjecati na primjenjivost pravila iz tog područja u prekograničnim situacijama.

[35] Vidjeti točku 70. ovog mišljenja.

[36] Vidjeti točku 62. ovog mišljenja.

[37] Vidjeti u tom smislu presudu od 21. ožujka 2024., LEA (C-10/22, EU:C:2024:254, t. 67.).

d) Pravni temelj Direktive 2000/31 i kazneno pravo

92. U svojim pisanim očitovanjima francuska vlada ističe da je Direktiva 2000/31 donesena osobito na temelju članka 95. UEZ-a (čiji je tekst preuzet u članku 114. UFEU-a[38]), koji se ne odnosi na kazneno pravo država članica, i u trenutku kada zakonodavac Unije još nije bio nadležan za donošenje direktive čiji je predmet kaznenopravne prirode ili utječe na kazneno pravo država članica. Primjena članka 3. te direktive na pravila kaznenog prava značila bi da se, prema mišljenju te vlade, kao mjerodavno pravo i kao tijela nadležna za progon kaznenih djela određuju samo tijela jedne države članice, što bi predstavljalo usklađivanje kaznenog prava zabranjeno uvodnom izjavom 8. navedene direktive.

93. Osim toga, francuska vlada tvrdi da se preširokom definicijom područja koordinacije u smislu Direktive 2000/31, koje obuhvaća kazneno pravo, povređuje načelo teritorijalnosti kaznenog zakona. Takva definicija dovela bi, s jedne strane, do usklađivanja nadležnosti u području kaznenog prava i kaznenog postupka koje bi bilo neutemeljeno s obzirom na trenutačno stanje prava Unije i, s druge strane, do opasnog razdvajanja između sustava primjenjivog na borbu protiv lakših i težih kaznenih djela, ovisno o tome jesu li počinjeni na internetu.

94. U tom smislu, svakako je točno da uvodna izjava 8. Direktive 2000/31 pojašnjava da je „[c]ilj [te] direktive stvaranje pravnog okvira kojim će se osigurati slobodno kretanje usluga informacijskog društva između država članica, a nije joj cilj usklađivanje područja kaznenoga prava kao takvog”.

95. Međutim, to se pojašnjenje ne može shvatiti na način da, kako bi se izbjeglo usklađivanje područja kaznenog prava kao takvog, zahtjeve koji se primjenjuju na usluge informacijskog društva ili na njihove pružatelje usluga i koji proizlaze iz kaznenog prava treba isključiti iz područja koordinacije.

96. Naime, u skladu sa svojim člankom 1. stavkom 2., Direktiva 2000/31 usklađuje određene nacionalne odredbe koje se primjenjuju na usluge informacijskog društva koje se, među ostalim, odnose na unutarnje tržište. To se pojašnjenje odnosi na članak 3. te direktive. Tim se člankom u biti usklađuje način na koji države članice razmatraju primjenjivost nacionalnih odredaba koje mogu ograničiti slobodno kretanje usluga informacijskog društva.

97. Na taj način Direktiva 2000/31 ne dovodi u pitanje nadležnost država članica u području kaznenog prava ili kaznenog postupka. Njome se ne nalaže ni donošenje posebnih nacionalnih pravila u tom području. Međutim, treba razlikovati pitanje postoji li nadležnost na nacionalnoj razini od pitanja je li izvršavanje te nadležnosti u skladu s pravom Unije.

98. U tom je pogledu Direktiva 2000/31 donesena na temelju članka 47. stavka 2. UEZ-a i članaka 55. i 95. UEZ-a, čiji je tekst u biti preuzet u članku 53. stavku 1. UFEU-a, članku 62. i članku 114. UFEU-a. Tom se direktivom, u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1., nastoji doprinijeti ispravnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta putem osiguravanja slobodnog kretanja usluga informacijskog društva između država članica[39]. U tu svrhu, njezin članak 3. propisuje poštovanje zahtjeva iz područja koordinacije koji su na snazi u državi članici pružatelja usluga[40].

38 Presuda od 27. travnja 2022., Airbnb Ireland (C-674/20, EU:C:2022:303, t. 27.)

39 Vidjeti presudu od 30. svibnja 2024., Airbnb Ireland i Amazon Services Europe (C-662/22 i C-667/22, EU:C:2024:432, t. 46.).

40 Vidjeti točku 55. ovog mišljenja.

Da je zakonodavac Unije smatrao da je za ostvarenje tog cilja u okvir područja koordinacije potrebno uključiti nacionalne odredbe iz područja kaznenog prava, mogao je to učiniti na temelju članka 114. UFEU-a.

99. Naime, na temelju članka 114. stavka 1. UFEU-a, Parlament i Vijeće usvajaju mjere za usklađivanje odredaba zakona ili drugih propisa u državama članicama čiji je cilj uspostava i funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Zakonodavac Unije može se pozvati na tu odredbu, osobito u slučaju da su razlike između nacionalnih pravila takve da ometaju temeljne slobode ili dovode do narušavanja tržišnog natjecanja i stoga imaju izravan učinak na funkcioniranje unutarnjeg tržišta [41]. Stoga, kada su pretpostavke za primjenu članka 114. UFEU-a kao pravne osnove ispunjene, ne može se onemogućiti zakonodavca Unije da primjeni tu pravnu osnovu zbog činjenice da je zaštita općih interesa iz stavka 3. tog članka, među kojima je sigurnost, odlučujuća pri izboru koji se mora provesti [42].

100. Usto, ako bi se smatralo da je svaka nacionalna mjera koja je obuhvaćena područjem kaznenog prava isključena iz područja koordinacije, država članica mogla bi lako zaobići mehanizam uspostavljen člankom 3. Direktive 2000/31: dovoljno bi joj bilo regulirati obavljanje djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva usvajanjem odredaba koje imaju kaznenopravni karakter. Takav pristup prilikom tumačenja pojma „područje koordinacije" mogao bi ugroziti cilj tog mehanizma i njegov koristan učinak.

101. Osim toga, slažem se s argumentom francuske vlade da provedba mehanizma uspostavljenog člankom 3. Direktive 2000/31 radi postizanja cilja slobodnog pružanja usluga društva može utjecati na teritorijalnu primjenjivost nacionalnih pravila koja proizlaze iz kaznenog prava. S obzirom na to, i kao što sam upravo naveo, takav pravni učinak ulazio je u okvir ovlasti zakonodavca Unije. S druge strane, mehanizmi unutarnjeg tržišta, osobito oni koji se temelje na načelu zemlje podrijetla, po definiciji mogu utjecati na teritorijalni doseg nacionalnih pravila.

102. S tim u vezi, kao što to priznaje sama francuska vlada, kazneno pravo ne može se potpuno isključiti iz područja koordinacije. Naime, ta vlada smatra da bi se rješenje iz članka 1. stavka 5. Direktive 2006/123/EZ [43] moglo prenijeti, primjenom analogije, na Direktivu 2000/31. Kaznena odredba stoga bi bila obuhvaćena područjem koordinacije, kako je definirano u članku 2. točki (h) te druge direktive, kada se njome posebno uređuje početak obavljanja djelatnosti ili obavljanje takve djelatnosti te ima učinak zaobilaženja pravila navedenih u predmetnoj direktivi [44].

103. U tom pogledu, treba podsjetiti na to da je Direktiva 2006/123 donesena na temelju članka 47. stavka 2. UEZ-a i članka 55. UEZ-a, koji odgovaraju članku 53. stavku 1. UFEU-a, i članku 62. UFEU-a. Te su odredbe također navedene među onima koje čine pravni temelj Direktive 2000/31.

41 Vidjeti presudu od 10. veljače 2009., Irska/Parlament i Vijeće (C-301/06, EU:C:2009:68, t. 63.).

42 Vidjeti presudu od 3. prosinca 2019., Češka Republika/Parlament i Vijeće (C-482/17, EU:C:2019:1035, t. 36.).

43 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu (SL 2006., L 376, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 47., str. 160.).

44 Francuska vlada taj argument temelji na članku 1. stavku 5. Direktive 2006/123, koji glasi kako slijedi: „Ova Direktiva ne utječe na propise iz kaznenog prava država članica. Države članice, međutim, ne smiju ograničiti slobodu pružanja usluga primjenom odredbi kaznenog zakona koje izričito uređuju ili utječu na pristup ili izvođenje uslužne djelatnosti izbjegavajući propise predviđene u ovoj Direktivi".

104. Prema tome, iako Direktiva 2006/123 – koja sama navodi da ne utječe na propise kaznenog prava [45] niti dovodi u pitanje kazneni zakon [46] – može utjecati na teritorijalnu primjenu odredaba kaznenog prava, isto vrijedi za Direktivu 2000/31, koja nacionalna pravila tog prava uređuje na slobodniji način. Naime, ta druga direktiva ne sadržava nijednu odredbu sličnu članku 1. stavku 5. Direktive 2006/123. Kad je riječ o upućivanju na kazneno pravo, jedina zajednička točka tih dviju direktiva jest činjenica da se u njihovim uvodnim izjavama navodi da se njima ne usklađuje to pravno područje [47].

105. U svakom slučaju, tim dvjema direktivama nastoji se postići isti rezultat. Naime, država članica slobodno pružanje usluga na unutarnjem tržištu, kako je provedeno na način predviđen jednom ili drugom direktivom, ne može ograničiti primjenom kaznenih odredaba svojeg nacionalnog prava.

106. Zaključno, činjenica da je Direktiva 2000/31 donesena na temelju članaka UEZ-a koji odgovaraju članku 53. stavku 1. UFEU-a, članku 62. UFEU-a i članku 114. UFEU-a ne znači da su odredbe iz kaznenog prava isključene iz područja koordinacije u smislu članka 2. točke (h) te direktive.

e) Provedba kaznenog prava kao odstupanje od slobodnog kretanja usluga informacijskog društva

107. U skladu s logikom mehanizma uspostavljenog člankom 3. Direktive 2000/31, država članica koja nije država članica u kojoj pružatelj usluge informacijskog društva ima poslovni nastan, u načelu, ne može na tog pružatelja usluga primijeniti zahtjeve koji su obuhvaćeni područjem koordinacije. Na temelju članka 3. stavka 4. te direktive, takva država članica ipak može u pogledu određene usluge informacijskog društva donijeti mjere kojima se odstupa od načela slobodnog kretanja usluga informacijskog društva, navedenog u članku 3. stavku 2. navedene direktive, pod uvjetom da su ispunjeni određeni kumulativni uvjeti [48].

108. U skladu s člankom 3. stavkom 4. točkom (a) Direktive 2000/31 predmetna mjera ograničavanja mora biti nužna za osiguranje, među ostalim, javnog poretka, posebno za sprečavanje, istragu, otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela, uključujući zaštitu maloljetnika i borbu protiv svakog poticanja na mržnju na rasnim, spolnim, vjerskim ili nacionalnim osnovama, kao i narušavanje ljudskog dostojanstva pojedinaca. Mjere nužne za osiguranje takvih ciljeva od općeg interesa mogu biti obuhvaćene kaznenim pravom. Stoga bi se mogli tvrditi da, ako bi odredbe iz kaznenog prava bile isključene iz područja koordinacije, ne bi bilo potrebno dopustiti državi članici da odstupi od članka 3. stavka 2. Direktive 2000/31 radi ostvarivanja tih ciljeva od općeg interesa.

109. Isto tako, Direktiva 2000/31 u svojem članku 3. stavku 4. točki (b) utvrđuje da država članica može odstupiti od svojeg članka 3. stavka 2., pod uvjetom ne samo da zatraži od države članice na čijem državnom području pružatelj predmetne usluge ima poslovni nastan da poduzme mjere, nego i da obavijesti Komisiju i tu državu članicu o svojoj namjeri donošenja mjera ograničavanja

45 Vidjeti članak 1. stavak 5. Direktive 2006/123.

46 Vidjeti uvodnu izjavu 12. Direktive 2006/123.

47 Vidjeti uvodnu izjavu 8. Direktive 2000/31 i uvodnu izjavu 12. Direktive 2006/123, u kojoj se pojašnjava da se njome „ne usklađuje niti dovodi u pitanje kazneni zakon. Državama članicama se, međutim, ne smije dopustiti da ograniče slobodu pružanja usluga primjenom odredbi kaznenog zakona koje izričito utječu na pristup ili izvođenje uslužne djelatnosti izbjegavajući propise predviđene u ovoj Direktivi”.

48 Vidjeti točku 30. ovog mišljenja.

o kojima je riječ. U skladu s tom prvom odredbom, država članica koja bi željela donijeti takve mjere odstupanja ipak bi podlijegala tim obvezama „neovisno o sudskim postupcima, uključujući prethodne postupke i radnje provedene u okviru kriminalističke istrage”. Iako taj izraz može izazvati dvojbe u pogledu tumačenja, očito je da on odražava volju zakonodavca Unije da ograniči provedbu odredaba koje proizlaze iz kaznenog prava u kontekstu mehanizma uspostavljenog člankom 3. Direktive 2000/31.

110. I dalje u istom kontekstu, izraz iz članka 3. stavka 4. točke (b) Direktive 2000/31 pojašnjen je njezinom uvodnom izjavom 26., koja navodi da države članice mogu, u skladu s uvjetima utvrđenima u toj direktivi, primijeniti svoja nacionalna pravila o kaznenom pravu i kaznenom postupku s ciljem poduzimanja svih istražnih i drugih mjera potrebnih za otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela, „pri čemu nema potrebe obavješćivati Komisiju o tim mjerama”. Iz toga proizlazi da na temelju članka 3. stavka 4. točke (b) navedene direktive nije potrebno priopćiti primjenu takvih nacionalnih pravila, iako sprečavaju slobodno kretanje usluga informacijskog društva. Međutim, kao i svaka druga mjera koja spada u okvir područja koordinacije, ta nacionalna pravila moraju poštovati materijalne uvjete utvrđene člankom 3. stavkom 4. točkom (a) iste direktive. Iz toga slijedi da nacionalne odredbe kaznenog prava i kaznenog postupka kao takve nisu isključene iz područja koordinacije.

f) Zaključak

111. Zbog svih razloga koje sam upravo naveo, treba smatrati da se predmetna obveza ne može isključiti iz okvira područja koordinacije samo zato što proizlazi iz odredaba kaznenog prava.

112. Stoga predlažem da se na prvo pitanje odgovori na način da se obveza uspostave tehničkih mehanizama za sprečavanje mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima ne može isključiti iz područja koordinacije u smislu članka 2. točke (h) Direktive 2000/31 samo zato što ta obveza proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba kaznenog prava u kojima se određene radnje kvalificira kao kaznena djela podložna kaznenom progonu i koje se primjenjuju na svaku fizičku ili pravnu osobu.

3. Treće pitanje

a) Doseg trećeg pitanja

113. Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti nastoji doznati je li, s obzirom na činjenicu da se donošenjem pojedinačnih mjera koje se odnose na određenu uslugu ne može osigurati djelotvorna zaštita temeljnih prava zajamčenih člancima 1. i 24. Povelje i člankom 8. EKLJP-a, moguće odstupiti od mehanizma uspostavljenog člankom 3. Direktive 2000/31 kako bi se jednoj kategoriji pružatelja usluga nametnula obveza koja proizlazi iz općih i apstraktnih odredbi.

114. Naime, sud koji je uputio zahtjev polazi od premise da se, uzimajući u obzir uvjete utvrđene u članku 3. stavku 4. Direktive 2000/31, donošenjem pojedinačnih mjera ne može osigurati takva zaštita. Iz toga slijedi da, prema mišljenju tog suda, mogućnost poduzimanja mjere koja ispunjava te uvjete protiv urednika *online* komunikacijskih usluga ne ispunjava zahtjeve koje nalaže zaštita temeljnih prava.

115. U tim okolnostima, sud koji je uputio zahtjev nastoji doznati može li država članica pružanja usluga, pod pretpostavkom da se Direktivi 2000/31 protivi obveza koja proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba poput one o kojoj je riječ, ipak na temelju zaštite temeljnih prava nametnuti tu obvezu pružateljima usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama.

116. To se pitanje postavlja samo ako su tri uvjeta ispunjena: kao prvo, da je predmetna obveza obuhvaćena područjem koordinacije u smislu članka 2. točke (h) Direktive 2000/31, kao drugo, da se primjenom te obveze ograničava, u smislu članka 3. stavka 2. te direktive, slobodno kretanje usluga informacijskog društva i, kao treće, da navedena obveza ne ispunjava uvjete utvrđene člankom 3. stavkom 4. navedene direktive.

117. U tom pogledu i kao što to proizlazi iz moje analize prvih dvaju pitanja, predmetna obveza predstavlja zahtjev koji je obuhvaćen područjem koordinacije u smislu članka 2. točke (h) Direktive 2000/31 [49].

118. S druge strane, sud koji je uputio zahtjev itekako je svjestan da predmetna obveza ne ispunjava uvjete utvrđene člankom 3. stavkom 4. Direktive 2000/31. Naime, ta obveza proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba koje se, kao što to taj sud navodi, primjenjuju na svaku fizičku ili pravnu osobu. U tom pogledu, Sud je već pojasnio da se nacionalne mjere koje imaju opći i apstraktni doseg ne može kvalificirati kao „mjere poduzete protiv određene usluge informacijskog društva" u smislu članka 3. stavka 4. te direktive [50], kojima država članica pružanja usluga može ograničiti slobodno kretanje takve usluge.

119. Stoga prije razmatranja trećeg pitanja treba prethodno utvrditi ograničava li se predmetnom obvezom slobodno kretanje usluga informacijskog društva.

b) Ograničenje slobodnog kretanja usluga

120. Smatram da je zakonodavac Unije pojasnio da primjena obveze poput one o kojoj je riječ na pružatelja usluga ograničava slobodno kretanje usluga informacijskog društva i da, podložno odstupanjima utvrđenima u članku 3. stavku 4. Direktive 2000/31, tu obvezu može samo odrediti država članica u kojoj taj pružatelj usluga ima poslovni nastan.

121. Naime, na temelju članka 6.a stavka 1. Direktive 2010/13, države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi osigurale da su *audiovizualne medijske usluge* koje pružatelji usluga iz njihove nadležnosti pružaju, a koje bi mogle naštetiti fizičkom, psihičkom ili moralnom razvoju maloljetnika, dostupne samo na način kojim se osigurava da ih maloljetnici u uobičajenim okolnostima neće moći vidjeti ni čuti, a takve mjere mogu uključivati uporabu alata za provjeru dobi.

122. S druge strane, iz članka 28.a stavka 1. Direktive 2010/13, u vezi s člankom 3. stavkom 1. Direktive 2000/31, proizlazi da je pružatelj usluge *platforme za razmjenu videozapisa* u nadležnosti države članice na čijem državnom području ima poslovni nastan. Usto, člankom 28.b stavkom 1. Direktive 2010/13 predviđa se da ta država članica osigurava da pružatelj usluga poduzme odgovarajuće mjere u pogledu zaštite maloljetnika od videozapisa koje je generirao korisnik, a koji bi mogli naštetiti njihovu fizičkom, psihičkom ili moralnom razvoju. U skladu s

[49] Vidjeti točku 112. ovog mišljenja.

[50] Vidjeti presudu od 30. svibnja 2024., Airbnb Ireland i Amazon Services Europe (C-662/22 i C-667/22, EU:C:2024:432, t. 71.).

člankom 28.b stavkom 3. te direktive, te mjere uključuju, prema potrebi, uspostavu i primjenu sustava za provjeru dobi za korisnike usluga platformi za razmjenu videozapisa u odnosu na te videozapise.

123. Osim toga, člankom 15. Uredbe (EU) 2024/1083 [51] uspostavljen je mehanizam kojim se svim relevantnim nacionalnim regulatornim tijelima omogućuje da od takvih tijela u državi članici u kojoj pružatelj usluga ima poslovni nastan zatraže da poduzme potrebne i razmjerne mjere kako bi pružatelji usluga platformi za razmjenu videozapisa izvršavali obveze na temelju članka 28.b stavaka od 1. do 3. Direktive 2010/13. Iz članka 15. stavka 1. te uredbe („ne dovodeći u pitanje članak 3. Direktive 2000/31"), u vezi s njezinom uvodnom izjavom 45., proizlazi da ako upotreba takvog mehanizma ne dovede do sporazumnog rješenja, sloboda pružanja usluga informacijskog društva iz druge države članice može se ograničiti samo ako su ispunjeni uvjeti navedeni u članku 3. Direktive 2000/31 i ako se slijedio u njemu utvrđeni postupak.

124. Neovisno o pitanjima je li Uredba 2024/1083 primjenjiva *ratione temporis* [52] i uključuju li *online* komunikacijske usluge na koje se odnosi zahtjev za prethodnu odluku u predmetu C-190/24 i usluge koje nisu platforme za razmjenu videozapisa u smislu te uredbe, članak 15. te uredbe potvrđuje da je zakonodavac Unije namjeravao podsjetiti na to da načelo iz članka 3. Direktive 2000/31, prema kojem mjere potrebne za zaštitu maloljetnika, poput onih iz članka 28.b stavaka 1. do 3. Direktive 2010/13, donosi ili primjenjuje država članica u kojoj pružatelj usluga informacijskog društva o kojem je riječ ima poslovni nastan, zbog čega mjere koje u tom području donese neka druga država članica utječu na nadležnost te prve države članice i ograničavaju slobodno kretanje usluga informacijskog društva.

125. Stoga valja smatrati da obveza provedbe tehničkih mehanizama za sprečavanje mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima, poput one o kojoj je riječ u ovom slučaju, načelno ograničava slobodno kretanje usluga informacijskog društva.

126. Želim pojasniti da se to razmatranje ne odnosi samo na takvu obvezu koja proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba kaznenog prava, nego i na opomenu koju nadležno tijelo može uputiti uredniku *online* komunikacijske usluge.

127. Naime, kako bi ispunili obvezu utvrđenu člankom 28.b stavkom 2. Direktive 2010/13, operatori internetskih platformi moraju ne samo ograničiti pristup pornografskom sadržaju nego i osigurati rješenje kojim se maloljetnike učinkovito štiti od pornografskih sadržaja, što dovodi do promjene načina na koji obavljaju djelatnost pružanja usluge informacijskog društva.

128. Isto tako, iako se na temelju članka 23. Zakona od 30. srpnja 2020. može smatrati da se opomena može uputiti pružatelju usluga (samo) zbog pornografskog sadržaja, članak 3. Dekreta od 7. listopada 2021. upućuje na to da se taj mehanizam odnosi na tehnički postupak koji je uspostavljen kako bi se osiguralo da su korisnici koji žele pristupiti usluzi punoljetni.

129. Zbog svih razloga koje sam upravo naveo, treba smatrati da obveza provedbe tehničkih mehanizama za sprečavanje mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima načelno ograničava slobodno kretanje usluga informacijskog društva. Država članica mora ispuniti uvjete predviđene u članku 3. stavku 4. Direktive 2000/31, kako bi nametnula takvu obvezu pružatelju usluga s poslovnim nastanom u drugoj državi članici.

[51] Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o uspostavi zajedničkog okvira za medijske usluge na unutarnjem tržištu i izmjeni Direktive 2010/13/EU (Europski akt o slobodi medija) (SL 2024./1083, L)

[52] Iz članka 29. Uredbe 2024/1083 proizlazi da se članak 15. primjenjuje od 8. svibnja 2025.

130. Sada prelazim na analizu središnjeg problema trećeg pitanja, odnosno usklađivanje zahtjevâ utvrđenih Direktivom 2000/31 i zahtjevâ koji se odnose na zaštitu temeljnih prava.

c) Primjena temeljnih prava radi odstupanja od članka 3. stavaka 1. i 2. Direktive 2000/31

131. Kao što je to napomenula Komisija, treće pitanje upućuje na to da zbog svojih ograničenjâ Direktiva 2000/31 ne ispunjava zahtjeve u pogledu zaštite temeljnih prava zajamčenih člancima 1. i 24. Povelje te člankom 8. EKLJP-a.

132. Međutim, iz uvodne izjave 10. Direktive 2000/31 proizlazi da mehanizam uspostavljen člankom 3. te direktive, kako bi zajamčio prostor bez unutarnjih granica za elektroničku trgovinu, osigurava visoku razinu zaštite ciljeva od općeg interesa, osobito zaštitu maloljetnika.

133. U tom pogledu, kao što sam to naveo [53], taj se mehanizam temelji na primjeni, među ostalim, načela kontrole u državi članici podrijetla. Na temelju tog načela na svakoj je državi članici kao državi članici podrijetla usluga informacijskog društva da uredi te usluge i na toj osnovi zaštiti ciljeve od općeg interesa navedene u članku 3. stavku 4. točki (a) podtočki i. Direktive 2000/31 [54]. Među tim ciljevima nalazi se i zaštita javnog poretka, koja obuhvaća zaštitu maloljetnika, uzimajući u obzir tekst te odredbe i uvodnu izjavu 10. te direktive. Nadzor koji provodi država članica podrijetla stoga mora osiguravati učinkovitu zaštitu tog cilja, i to ne samo u interesu države članice podrijetla i njezinih građana, nego i drugih država članica i njihovih građana [55].

134. S druge strane, Direktiva 2000/31 temelji se i na načelu uzajamnog priznavanja na temelju kojeg svaka država članica, kao država članica pružanja usluga informacijskog društva, osigurava da se ne ograniči slobodno kretanje tih usluga. Država članica pružanja usluga stoga mora smatrati da država članica u kojoj pružatelj usluge ima poslovni nastan jamči na odgovarajućoj razini cilj zaštite maloljetnika koji je od općeg interesa. Ako ta zaštita ne postoji, jedina mogućnost kojom raspolaže ta prva država članica za ispravljanje te situacije, jest donošenje mjera u skladu sa zahtjevima iz članka 3. stavka 4. te direktive.

135. U tom pogledu, Direktiva 2010/13 udovoljava zahtjevima koji se postavljaju za zaštitu maloljetnika. Konkretno, na temelju njezina članka 28.b država članica osigurava da pružatelji usluga platformi za razmjenu videozapisa s poslovnim nastanom na njezinu državnom području primjenjuju odgovarajuće mjere u pogledu zaštite maloljetnika. Te mjere mogu uključivati provedbu sustava provjere dobi [56]. Ako država članica podrijetla ne jamči potrebnu razinu zaštite maloljetnika, država članica pružanja usluga može primijeniti mjere utvrđene u članku 3. stavku 4. te direktive.

53 Vidjeti točku 31. ovog mišljenja.

54 Vidjeti presudu Google Ireland i dr. (t. 43.), i presudu od 30. svibnja 2024., Airbnb Ireland i Amazon Services Europe (C-662/22 i C-667/22, EU:C:2024:432, t. 56.).

55 Uvodna izjava 22. Direktive 2000/31 glasi „[u]sluge informacijskog društva treba nadzirati na izvoru aktivnosti kako bi se osigurala stvarna zaštita ciljeva od javnog interesa […] ne samo građanima [države članice na čijem državnom području pružatelj usluga ima poslovni nastan], već svim građanima [Unije]”. Vidjeti moja mišljenja u predmetima Airbnb Ireland i dr. (C-662/22 do C-667/22, EU:C:2024:18, t. 147.).

56 Vidjeti točke 122. ovog mišljenja.

136. Cilj zaštite maloljetnika koji je od općeg interesa, a koji se nastoji postići predmetnom nacionalnom mjerom zaštićen je, s jedne strane, u okviru provedbe načela nadzora u državi članici podrijetla, u skladu s odredbama koje su u tu svrhu utvrđene Direktivom 2010/13, i, s druge strane, mehanizmom odstupanja na koji se druge države članice mogu u pojedinim slučajevima pozivati i uz poštovanje uvjeta utvrđenih u članku 3. stavku 4. Direktive 2000/31.

137. Tako je zakonodavac Unije nastojao uskladiti zahtjeve unutarnjeg tržišta i zaštite temeljnih prava. Kad bi se smatralo da mehanizmi predviđeni direktivama 2000/31 i 2010/13 ne ispunjavaju zahtjeve koji su u tu svrhu predviđeni u člancima 1. i 24. Povelje, to bi dovelo u pitanje valjanost tih dviju direktiva.

138. Što je još važnije, ti mehanizmi odražavaju konsenzus koji su postigle države članice u pogledu svoje odgovornosti za zaštitu maloljetnika od štetnog sadržaja u području bez unutarnjih granica za elektroničku trgovinu. Dovođenje u pitanje navedenih mehanizama ugrozilo bi njihovu učinkovitost i uzajamno povjerenje među državama članicama.

139. Usto, iako je Sud priznao da se država članica može pozvati na temeljno pravo kako bi ga zaštitila ako joj to ne dopušta nijedna odredba sekundarnog prava, to je rješenje vrijedilo u kontekstu u kojem pravni akt prava Unije nije sadržavao nikakav mehanizam odstupanja koji toj državi članici pruža mogućnost da osigura predmetno temeljno pravo [57]. Međutim, Direktivom 2000/31 takav je mehanizam uspostavljen u njezinu članku 3. stavku 4., tako da se taj pristup sudske prakse ne može primijeniti u ovom slučaju.

140. Slijedom toga, na treće pitanje treba odgovoriti na način da činjenica da donošenje pojedinačnih mjera koje se odnose na određenu uslugu nije dovoljno za osiguranje zaštite temeljnih prava zajamčenih člancima 1. i 24. Povelje te člankom 8. EKLJP-a, ne opravdava odstupanje od mehanizma utvrđenog u članku 3. Direktive 2000/31 radi nametanja obveze određenoj kategoriji pružatelja usluga koja proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba.

E. Predmet C-190/24

1. Prvo pitanje

141. Prvim pitanjem želi se utvrditi obuhvaća li područje koordinacije, kako je definirano u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31, zabranu operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije da preko te usluge prosljeđuju bilo kakve poruke ili podatke koje su prenijeli korisnici i koje mogu omogućiti drugim korisnicima da izbjegnu prometne kontrole, neovisno o okolnosti da se ta zabrana ne odnosi ni na jedno od područja uređenih odredbama o usklađivanju poglavlja II. i III. te direktive.

142. Podsjećam na to da, kao što to proizlazi iz mojih razmatranja koja se odnose na drugo pitanje u predmetu C-188/24, područje koordinacije, kako je definirano u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31, obuhvaća zahtjeve koji se odnose na obavljanje djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva i kada se ti zahtjevi ne odnose na pitanja uređena odredbama o usklađivanju iz poglavlja II. i III. te direktive [58].

[57] Vidjeti u tom smislu presudu od 5. travnja 2016., Aranyosi i Căldăraru (C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, t. 80 do 83. i t. 88.).

[58] Vidjeti točku 64. ovog mišljenja.

143. Slijedom toga, kako bi se odgovorilo na to pitanje, preostaje provjeriti je li predmetna zabrana prosljeđivanja zahtjev koji spada u okvir područja koordinacije.

144. U tom pogledu napominjem da predmetna zabrana prosljeđivanja utječe na obavljanje djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva. Naime, kako bi poštovao takvu zabranu, pružatelj usluga dužan je ograničiti ili obustaviti uobičajeno funkcioniranje svoje usluge i, sukladno tome, obavljati predmetnu djelatnost na određeni način. U ovom slučaju, okolnost da predmetna zabrana prosljeđivanja obvezuje pružatelja usluga da ograniči funkcioniranje svoje usluge samo na pojedine slučajeve i u pogledu određene prometne kontrole ne mijenja bit obveze koja proizlazi iz te zabrane. Suprotno tomu, ta se okolnost može pokazati relevantnom u okviru razmatranja kojim se nastoji utvrditi ograničava li se navedenom zabranom slobodno kretanje usluga u smislu članka 3. stavka 2. Direktive 2000/31 ili se njome poštuju uvjeti predviđeni u članku 3. stavku 4. te direktive.

145. S druge strane, treba podsjetiti na to da je predmetna zabrana prosljeđivanja popraćena odgovarajućom sankcijom [59]: stoga je njezino poštovanje uvjet za zakonito obavljanje djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva.

146. U tim okolnostima, na prvo pitanje treba odgovoriti na način da područje koordinacije, kako je definirano u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31, obuhvaća zabranu operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije da preko te usluge prosljeđuju bilo kakve poruke ili podatke koje su prenijeli korisnici i koje mogu omogućiti drugim korisnicima da izbjegnu prometne kontrole, neovisno o okolnosti da se ta zabrana ne odnosi ni na jedno od područja uređenih odredbama o usklađivanju poglavlja II. i III. te direktive.

2. Drugo pitanje

a) Doseg prethodnog pitanja i preoblikovanje

147. Drugo pitanje, kako ga je formulirao sud koji je uputio zahtjev, u biti se odnosi na to je li predmetna zabrana prosljeđivanja isključena iz područja koordinacije u smislu članka 2. točke (h) Direktive 2000/31 zato što je nužna kako bi se osigurala učinkovitost prometnih kontrola koje se provode kako bi se privele osobe osumnjičene za počinjenja lakših ili težih kaznena djela ili koje predstavljaju prijetnju javnom poretku ili javnoj sigurnosti.

148. U tom pogledu, na temelju te formulacije može se zaključiti da je pitanje usmjereno na utvrđivanje spada li predmetna zabrana prosljeđivanja u područje primjene područja koordinacije u smislu članka 2. točke (h) Direktive 2000/31.

149. S druge strane, to pitanje upućuje na uvodnu izjavu 26. Direktive 2000/31 („iako se u uvodnoj izjavi 26. […] pojašnjava da”), u kojoj se navodi da „države članice mogu primijeniti svoja nacionalna pravila o kaznenom pravu i kaznenom postupku s ciljem poduzimanja svih istražnih i drugih mjera potrebnih za otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela […]”. Na temelju tog upućivanja, kojem prethodi izraz „iako”, može se zaključiti da sud koji je uputio zahtjev nastoji doznati je li predmetna zabrana prosljeđivanja isključena iz područja koordinacije u smislu

[59] Vidjeti točku 13. ovog mišljenja.

članka 2. točke (h) te direktive zato što je nužna kako bi se osigurala učinkovitost prometnih kontrola koje se provode kako bi se privele osobe osumnjičene za počinjenja lakših ili težih kaznena djela ili koje predstavljaju prijetnju javnom poretku ili javnoj sigurnosti.

150. Ističem da društvo Coyote System smatra da, iako predmetna zabrana prosljeđivanja spada u područje koordinacije, ona ne može predstavljati mjeru obuhvaćenu tim područjem kojom država članica pružanja usluga informacijskog društva može odstupiti od načela utvrđenog člankom 3. stavkom 2. Direktive 2000/31 i ograničiti slobodno kretanje tih usluga.

151. U tom pogledu društvo Coyote System tvrdi da se, suprotno onomu što se zahtijeva člankom 3. stavkom 4. Direktive 2000/31, nacionalna mjera kojom se nalaže predmetna zabrana prosljeđivanja ne odnosi na konkretnu uslugu informacijskog društva. Naprotiv, prema njegovu mišljenju, ta bi zabrana predstavljala, prema riječima iz presude Google Ireland i dr.[60] navedene u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje, „opću i apstraktnu mjeru koja se odnosi na općenito opisanu kategoriju određenih usluga informacijskog društva i koja se jednako primjenjuje na svakog pružatelja te kategorije usluga”[61].

152. U tom smislu sud koji je uputio zahtjev stoga svojim drugim pitanjem poziva Sud da razmotri protivi li se članku 3. Direktive 2000/31 zabrana prosljeđivanja koju Francuska Republika, kao država članica pružanja usluga informacijskog društva, namjerava nametnuti pružateljima usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama.

153. I dalje u tom kontekstu, francuska je vlada u svojim pisanim očitovanjima predložila drugi način analize zakonitosti predmetne zabrane prosljeđivanja. U biti, tom se zabranom ne ograničava slobodno kretanje usluga i, stoga, se na nju ne primjenjuju uvjeti utvrđeni u članku 3. stavku 4. Direktive 2000/31. U potporu svojoj tezi ta se vlada poziva na članak 14. stavak 3. te direktive, koji se odnosi na naloge upućene pružateljima usluga smještaja informacija na poslužitelju.

154. Takvo rasuđivanje moglo bi utjecati na usklađenost predmetne zabrane prosljeđivanja s Direktivom 2000/31. Stoga predlažem da se provede i ta analiza kako bi se sudu koji je uputio zahtjev pružili svi elementi tumačenja prava Unije koji bi mu mogli biti korisni za odlučivanje o usklađenosti predmetnih nacionalnih odredaba s tom direktivom.

155. U tu svrhu predlažem da se preoblikuje drugo pitanje i da se uzme u obzir da njime sud koji je uputio zahtjev nastoji doznati protivi li se članku 3. Direktive 2000/31 zabrana prosljeđivanja poruka i podataka koje su prenijeli korisnici usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije koju država članica pružanja tih usluga namjerava nametnuti operatorima navedenih usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama.

b) Struktura analize

156. U svojim pisanim očitovanjima francuska vlada navodi da ispitivanje zakonitosti predmetne zabrane prosljeđivanja s obzirom na Direktivu 2000/31 treba započeti analizom problematike naloga iz njezina članka 14. stavka 3., na koje se ne primjenjuju zahtjevi utvrđeni u njezinu članku 3. jer se njima ne ograničava slobodno kretanje usluga informacijskog društva.

[60] Točka 60.

[61] S obzirom na zaključke koje je iznio u glavnim postupcima, čini se da je to stajalište i glavnog izvjestitelja Državnog vijeća, prema kojem se „predmet [C-190/24] odnosi na zahtjeve za obavljanje djelatnosti pružatelja usluga koji spadaju u kategoriju pružatelja usluga informacijskog društva. Sporna su pravila opća i apstraktna te se ne odnose na „određenu uslugu”.

157. Međutim, u okviru Direktive 2000/31, pitanje ograničava li se nacionalnom mjerom slobodno kretanje usluga relevantno je samo ako ta mjera predstavlja zahtjev iz područja koordinacije u smislu njezina članka 2. točke (h). Naime, iz članka 3. stavka 2. te direktive proizlazi da države članice ne mogu, zbog razloga koji spadaju u okvir tog područja, ograničiti slobodu pružanja usluga informacijskog društva iz neke druge države članice [62]. Stoga, nacionalna mjera koja sadržava takvo ograničenje, ali nije obuhvaćena područjem koordinacije, nije relevantna s obzirom na članak 3. navedene direktive.

158. Imajući navedeno u vidu, razmotrit ću, kao prvo, je li, s obzirom na ciljeve koji se njome žele postići, predmetna zabrana prosljeđivanja isključena iz područja koordinacije (odjeljak (c)); kao drugo, razmotrit ću argumentaciju francuske vlade prema kojoj se tom zabranom ne ograničava slobodno kretanje usluga (odjeljak (d)) i, kao treće, ukratko ću razmotriti argument društva Coyote System da navedena zabrana ne može ispunjavati uvjete utvrđene u članku 3. stavku 4. Direktive 2000/31 (odjeljak (e)).

c) Zaštita javnog reda i sigurnosti

159. Postavlja se pitanje je li predmetna zabrana prosljeđivanja isključena iz područja koordinacije zato što je nužna kako bi se osigurala učinkovitost prometnih kontrola koje se provode kako bi se privele osobe osumnjičene za počinjenja lakših ili težih kaznena djela ili koje predstavljaju prijetnju javnom poretku ili javnoj sigurnosti.

160. U tom pogledu, kao prvo i kao što sam to već naveo [63], nacionalna mjera ne može se isključiti iz područja koordinacije samo zato što proizlazi iz odredaba kaznenog prava. Stoga *a fortiori* ne postoji nijedan razlog zbog kojeg bi se smatralo da bi mjera koja je nužna za provedbu kaznenog prava ili zaštitu ciljeva od općeg interesa, kao što su javni poredak ili javna sigurnost, bila isključena iz navedenog područja.

161. Kao drugo, ni priroda cilja koji je od općeg interesa, a koji država članica nastoji zaštititi nacionalnom mjerom ni činjenica da je ta mjera nužna za postizanje tog cilja, nisu odlučujući za kvalifikaciju te mjere kao „zahtjeva koji spada u okvir područja koordinacije”. Naime, kako bi se utvrdilo da nacionalna mjera predstavlja takav zahtjev treba razmotriti predmet tog zahtjeva i provjeriti odnosi li se ta mjera na početak obavljanja djelatnosti informacijskog društva ili njezino obavljanje [64].

162. Kao treće, u okviru Direktive 2000/31 ciljevi od općeg interesa imaju posebnu i različitu ulogu u odnosu na predmet mjere o kojoj je riječ. Država članica u biti može, putem mjere koja spada u okvir područja koordinacije, a na temelju ciljeva od općeg interesa navedenih u članku 3. stavku 4. točki (a) podtočki i. te direktive, odstupiti od načela slobodnog pružanja usluga informacijskog društva. Među tim ciljevima od općeg interesa nalaze se zaštita javnog poretka, osobito sprečavanje, istraga, otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela te zaštita javne sigurnosti.

163. Kao četvrto, sud koji je uputio zahtjev skreće pozornost na odlomak uvodne izjave 26. Direktive 2000/31 u kojem se navodi da države članice mogu primjenjivati svoja nacionalna pravila kaznenog prava i kaznenog postupka kako bi poduzele sve potrebne istražne i druge mjere za otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela. Treba istaknuti da se u toj uvodnoj izjavi

62 Vidjeti točku 30. ovog mišljenja.

63 Vidjeti točku 111. ovog mišljenja,

64 Vidjeti točku 69. ovog mišljenja.

pojašnjava i da države članice mogu iskoristiti tu mogućnost u skladu s uvjetima utvrđenima u toj direktivi. Naime, kao što sam to naveo u točki 110. ovog mišljenja, Direktivom 2000/31 utvrđuju se uvjeti pod kojima država članica pružanja usluga može primijeniti mjere potrebne za sprečavanje, istraživanje, otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela. Kao i svaka druga mjera koja ulazi u okvir područja koordinacije kojom država članica pružanja usluga nastoji ograničiti slobodno kretanje usluga, mjerama navedenima u uvodnoj izjavi 26. Direktive 2000/31 moraju se barem poštovati materijalni uvjeti utvrđeni u njezinu članku 3. stavku 4. točki (a). Iz toga zaključujem da mjere potrebne za otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela nisu isključene iz područja koordinacije.

164. Stoga se mjera koja se odnosi na obavljanje djelatnosti informacijskog društva ne može isključiti iz okvira područja koordinacije samo zato što ispunjava ciljeve zaštite javnog poretka i sigurnosti, koji su od općeg interesa.

165. Stoga kao međuzaključak treba smatrati da se predmetna zabrana prosljeđivanja ne može isključiti iz okvira područja koordinacije u smislu članka 2. točke (h) Direktive 2000/31 zato što je nužna kako bi se osigurala učinkovitost prometnih kontrola koje se provode kako bi se privele osobe osumnjičene za počinjenja lakših ili težih kaznena djela ili koje predstavljaju prijetnju javnom poretku ili javnoj sigurnosti.

d) Nalozi kojima se ne ograničava slobodno kretanje usluga informacijskog društva

1) Prikaz problema

166. Iz dosadašnje analize proizlazi da je predmetna zabrana prosljeđivanja doista obuhvaćena područjem koordinacije.

167. Usto, Direktivi 2000/31 se *a priori* ne protivi zabrana prosljeđivanja koju država članica pružanja usluga informacijskog društva namjerava nametnuti operatorima tih usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama, pod uvjetom da ispunjava uvjete utvrđene u članku 3. stavku 4. točkama (a) i (b) te direktive. Naime, država članica pružanja usluga informacijskog društva može, primjenom mjera koje spadaju u okvir područja koordinacije, ograničiti slobodno kretanje tih usluga kada su ti uvjeti ispunjeni.

168. Francuska vlada navodi da se predmetnom zabranom prosljeđivanja ne ograničava slobodno kretanje usluga, tako da se na tu mjeru ne primjenjuju uvjeti utvrđeni u članku 3. stavku 4. Direktive 2000/31.

169. Točnije, prema mišljenju te vlade, ta je zabrana obuhvaćena člankom 14. stavkom 3. Direktive 2000/31 i kao takva ne ograničava slobodno kretanje usluga informacijskog društva iz druge države članice u smislu članka 3. stavka 2. te direktive. Ta bi se zabrana mogla nametnuti pružatelju usluga bez obzira na državu članicu u kojoj ima poslovni nastan, a država članica pružanja usluga informacijskog društva koja želi izdati takav nalog ni u kojem slučaju ne bi bila dužna postupiti u skladu s postupkom odstupanja utvrđenim u članku 3. stavku 4. navedene direktive.

2) Ocjena

170. Člankom 14. stavkom. 3. Direktive 2000/31 propisano je da, među ostalim, taj članak ne utječe na mogućnost da sud ili upravno tijelo, u skladu s pravnim sustavom države članice, od pružatelja usluge zahtijeva okončanje ili sprečavanje prekršaja.

171. Uvodno treba istaknuti da nalog iz članka 14. stavka 3. Direktive 2000/31 može izdati i država članica u kojoj pružatelj usluga ima poslovni nastan i država članica pružanja predmetne usluge [65].

172. U tom pogledu, iako članak 3. stavak 1. Direktive 2000/31 stavlja svakog pružatelja usluga informacijskog društva pod nadzor države članice u kojoj ima poslovni nastan, stavak 4. tog članka propisuje da druga država članica može poduzeti mjere u pogledu tog pružatelja usluga u skladu s uvjetima koji su u tu svrhu utvrđeni tom odredbom. Važno je naglasiti da se ti uvjeti ne odnose na nadležnost te druge države članice, nego na mjeru koju ona želi nametnuti dotičnom pružatelju usluga.

173. Usto, Direktiva 2000/31 ne uređuje pitanja podjele nadležnosti i ovlasti odlučivanja sudova i drugih tijela država članica. Naime, u članku 1. stavku 4. te direktive propisuje se da se njome ne uređuje pitanje nadležnosti sudova, koje je uređeno, ponajprije, Uredbom (EU) br. 1215/2012 [66]. S druge strane, teritorijalna nadležnost upravnih tijela određena je odredbama javnog prava, a ova direktiva takve odredbe ne sadržava.

174. Uzimajući u obzir postavljeni okvir, treba razmotriti argument francuske vlade prema kojem predmetna zabrana prosljeđivanja, kao nalog iz članka 14. stavka 3. Direktive 2000/31, ne podliježe uvjetima predviđenima u njezinu članku 3. stavku 4.

175. Iz članka 14. stavka 3. Direktive 2000/31 proizlazi da taj članak ne utječe na mogućnost izdavanja privremenih mjera ili naloga upravnih tijela s ciljem okončanja ili sprečavanja povrede. Taj članak u stavku 1. utvrđuje samo uvjete pod kojima se pružatelj usluge smještaja informacija na poslužitelju može osloboditi od odgovornosti za informacije pohranjene na zahtjev korisnika. Stoga je u prvom redu upitno može li članak 14. stavak 3. navedene direktive imati učinak isključivanja primjene njezina članka 3.

176. Međutim, smatram da se razlog zbog kojeg nalog koji može biti obuhvaćen člankom 14. stavkom 3. Direktive 2000/31 ne može podlijegati uvjetima iz njezina članka 3. nalazi u drugoj odredbi, a ne u toj prvoj odredbi. Naime, iz članka 3. stavka 2. proizlazi da država članica koja nije država članica u kojoj pružatelj usluga ima poslovni nastan ne može mjerama koje spadaju u okvir područja koordinacije ograničiti slobodno pružanje usluga informacijskog društva. Smatram da, pod određenim uvjetima, izdavanje naloga u pogledu pojedinačne povrede ne može ograničiti slobodu pružanja takvih usluga.

177. U tom kontekstu i kao prvo, člankom 18. Direktive 2000/31 utvrđuje se da države članice osiguravaju da mogućnosti tužbe raspoložive na temelju njihova nacionalnog prava u pogledu djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva omogućavaju usvajanje mjera za okončanje bilo kojeg navodnog prekršaja i sprečavanje svakog daljnjeg narušavanja interesa o kojem je riječ. Ako svaka država članica mora predvidjeti mogućnost donošenja takvih mjera, nalog čiji je cilj

[65] Vidjeti i moja mišljenja u predmetu Google Ireland i dr. (C-376/22, EU:C:2023:467, t. 47. i 50.), u kojima sam naveo mogućnost prihvaćanja takvog tumačenja. Naime, članak 14. stavak 3. Direktive 2000/31 ni na koji način ne pridržava tu ovlast.

[66] Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289.).

okončati ili spriječiti pojedinačnu povredu, a koji pružatelju usluga izdaje država članica koja nije država članica u kojoj on ima poslovni nastan, ima ograničenu sposobnost ograničavanja slobodnog kretanja usluga informacijskog društva. Iako se ta odredba odnosi samo na pravna sredstva, pitanje ograničava li se nalogom slobodno kretanje usluga s gledišta njegova adresata ne ovisi o prirodi tijela koji ga izdaje, nego o bîti i materijalnom sadržaju dotičnog naloga.

178. Kao drugo, kao što to pravilno ističe francuska vlada, to je tumačenje potkrijepljeno i presudom Glawischnig-Piesczek[67]. U toj presudi Sud nije doveo u pitanje usklađenost naloga - koji je austrijski sud uputio pružatelju smještaja na poslužitelju s poslovnim nastanom u Irskoj i koji se odnosio na sadržaj istovjetan ili istovrstan informaciji koja je proglašena nezakonitom - i Direktive 2000/31[68]. Time Sud nije stavio naglasak na sudsku prirodu predmetnog naloga, već na njegov predmet.

179. Kao treće, zakonodavac Unije potvrdio je to tumačenje u Uredbi (EU) 2022/2065[69]. Naime, u njezinoj uvodnoj izjavi 38. pojašnjava se, među ostalim, da nalozi za djelovanje koji se odnose na određene nezakonite sadržaje u načelu ne ograničavaju slobodno kretanje usluga posredovanja, tako da se na njih ne primjenjuje članak 3. Direktive 2000/31[70].

180. Zbog svih tih razloga smatram da se na nalog za djelovanje koji se odnosi na određeni nezakoniti sadržaj i čiji je cilj okončati ili spriječiti pojedinačnu povredu ne primjenjuju uvjeti utvrđeni u članku 3. Direktive 2000/31, pod uvjetom da se njime ne ograničava slobodno kretanje usluga informacijskog društva. To utvrđenje treba restriktivno tumačiti kako se ne bi ugrozio mehanizam uspostavljen tim člankom. Takav nalog usmjeren je na ispravljanje pojedinačne povrede, a da pritom ne utječe na obavljanje djelatnosti pružanja usluge informacijskog društva. Tako, primjerice, adresat naloga za djelovanje ne može biti prisiljen promijeniti način same organizacije svoje djelatnosti.

181. Pitanje koje se postavlja jest kako su takvi nalozi za djelovanje, kojima se ne ograničava slobodno kretanje usluga u smislu članka 3. stavka 2. Direktive 2000/31, povezani s onima iz njezina članka 14. stavka 3.

182. U tom pogledu treba istaknuti da te dvije odredbe imaju različite funkcije[71]. Usto, članak 14. stavak 3. Direktive 2000/31 izričito upućuje na pravne sustave država članica i čini se da im ostavlja marginu prosudbe u pogledu izdavanja naloga. Stoga ne bih tvrdio da nijedan nalog koji se, na temelju te odredbe, izdaje pružatelju usluga ne predstavlja ograničenje slobodnog kretanja

67 Presuda od 3. listopada 2019. (C-18/18, EU:C:2019:821).

68 Moram pojasniti da zaključci koje treba izvesti iz te presude možda neće biti odlučujući. Naime, sud koji je uputio zahtjev u predmetu u kojem je donesena ta presuda nije tražio tumačenje članka 3. Direktive 2000/31. S druge strane, Sud je preoblikovao prethodna pitanja i razmotrio tu direktivu u cijelosti. Štoviše, Sud je mogao smatrati da nije na njemu da tumači tu odredbu ili da su uvjeti iz članka 3. stavka 4. navedene direktive ispunjeni.

69 Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama) (SL 2022., L 277, str. 1.).

70 Uvodna izjava 38. Uredbe 2022/2065 glasi „[n]alozi za djelovanje protiv nezakonitog sadržaja i pružanje informacija podliježu pravilima kojima se štiti nadležnost države članice u kojoj pružatelj usluga, na kojega se nalog odnosi, ima poslovni nastan i pravilima kojima se utvrđuju moguća odstupanja od te nadležnosti u određenim slučajevima utvrđenima u članku 3. [Direktive 2000/31] samo ako su ispunjeni uvjeti iz tog članka. Budući da se nalozi za djelovanje protiv nezakonitog sadržaja odnose na određeni nezakoniti sadržaj odnosno određene informacije, oni u slučaju da su upućeni pružateljima usluga posredovanja s poslovnim nastanom u drugoj državi članici u načelu ne ograničavaju slobodu tih pružatelja da pružaju usluge preko granica. Stoga se na te naloge ne primjenjuju pravila utvrđena u članku 3. [te direktive].”

71 Vidjeti u tom smislu, u kontekstu odnosa između članka 3. Direktive 2000/31 i Uredbe 2022/2065, Husovec, M., Principles of the Digital Services Act, Cambridge University Press, 2024., str. 153., i Wilman, F., u Wilmanu, F., Kaleda, S. L., Loewenthal, P. J., The EU Digital Services Act. A Commentary, Oxford University Press, Oxford, 2024., str. 56.

usluga informacijskog društva. Suprotno tomu, smatram da svaka od tih mjera ima istu svrhu, odnosno okončati pojedinačnu povredu ili spriječiti takvu povredu, usmjerenu na određeni nezakoniti sadržaj.

183. U tim se okolnostima sada postavlja pitanje ograničava li se nacionalnom mjerom o kojoj je riječ slobodno pružanje usluga.

3) Predmetna zabrana prosljeđivanja

184. Podsjećam na to da iz moje analize proizlazi da nalog za djelovanje protiv određenog nezakonitog sadržaja, čiji je cilj okončati ili spriječiti pojedinačnu povredu, ne može imati učinak ograničavanja slobodnog kretanja usluga informacijskog društva [72].

185. U ovom slučaju ni informacije o prometnim kontrolama koje dostavljaju korisnici elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije ni komunikacija između tih korisnika nisu kao takve nezakonite. Suprotno tomu, nezakonito je prosljeđivanje tih podataka od strane operatora te usluge protivno zabrani koju je izdalo nadležno tijelo i ta nezakonitost nastaje u trenutku dostave naloga dotičnom operatoru [73]. Tako, s jedne strane, predmetna zabrana prosljeđivanja nije usmjerena na određeni nezakoniti sadržaj niti je, s druge strane, usmjerena na okončanje ili sprječavanje pojedinačne povrede, ali može dovesti do takve povrede ukoliko je njezin adresata prekrši.

186. Ta zabrana stoga nema obilježja naloga za djelovanje protiv određenog nezakonitog sadržaja čiji je cilj okončati ili spriječiti pojedinačnu povredu i kojom se ne ograničava ograničenje slobodnog kretanja usluga informacijskog društva.

e) Donošenje mjera koje se odnose na određenu uslugu

187. Iz članka 3. stavka 4. Direktive 2000/31 proizlazi da se mjera kojom država članica pružanja usluga može odstupiti od članka 3. stavka 2. te direktive mora odnositi na „određenu uslugu informacijskog društva". U presudi Google Ireland i dr. [74] Sud je pojasnio da općenite i apstraktne mjere koje se odnose na općenito opisanu kategoriju određenih usluga informacijskog društva i koje se jednako primjenjuju na svakog pružatelja te kategorije usluga nisu obuhvaćene pojmom „mjere poduzete u pogledu određene usluge informacijskog društva" u smislu te odredbe.

188. U tom pogledu, iako predmetna zabrana prosljeđivanja proizvodi učinke u odnosu na operatora usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije od trenutka obavješćivanja dotičnog operatora, čini se da nadležno upravno tijelo izdaje samo jednu zabranu prosljeđivanja vezanu za prometnu kontrolu, koju želi izuzeti iz svih tih usluga.

189. Naime, s jedne strane, članak R. 130-12 Zakonika o cestovnom prometu zahtijeva da se informacije o zabranama prosljeđivanja dostave operatorima putem informacijskog sustava. Iz te odredbe proizlazi da se tako izvršeno priopćavanje smatra provedbom odluke o zabrani.

72 Vidjeti točku 180. ovog mišljenja.

73 U tom pogledu, čini se da francuska vlada u svojim pisanim očitovanjima predlaže da je informacija koja se odnosi na prometnu kontrolu „proglašena nezakonitom" prije nego što se izda nalog o zabrani prosljeđivanja. Međutim, tumačenje članaka L. 130 – 11 i R. 130 – 11 Zakonika o cestovnom prometu upućuje na to da upravno tijelo može zabraniti prosljeđivanje informacije koja se odnosi na dotičnu prometnu kontrolu i da nezakonitost odluke o prosljeđivanju nastaje tek u trenutku dostave naloga predmetnom operatoru. U svakom slučaju, taj problem proizlazi iz tumačenja nacionalnog prava i u isključivoj je nadležnosti suda koji je uputio zahtjev.

74 Točka 60.

190. S druge strane, u članku L. 130-11 Zakonika o cestovnom prometu u dva se navrata navodi da nadležno upravno tijelo zabranom prosljeđivanja zabranjuje svakom operatoru elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije da prosljeđuje poruke i podatke o prometnoj kontroli. Usto, društvo Coyote System je na raspravi istaknulo da nadležno tijelo ne može biti usmjereno samo na neke operatore.

191. U tom pogledu napominjem da se, iako se čini da se predmetna zabrana prosljeđivanja može primijeniti na sve pružatelje usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije [75], presuda Google Ireland i dr. ipak odnosila na mjere koje se jednako primjenjuju na općenito opisanu kategoriju određenih usluga informacijskog društva, te su također opće i apstraktne. Predmetna zabrana prosljeđivanja ne primjenjuje se na hipotetske situacije i situacije koje se ponavljaju, nego na određenu prometnu kontrolu. Ta se zabrana stoga ne može usporediti s općim i apstraktnim zakonodavstvom poput onog o kojem je riječ u ovoj presudi.

192. I dalje u istom kontekstu, Sud je u presudi Google Ireland i dr. [76] smatrao da opće i apstraktne mjere ne mogu predstavljati mjere odstupanja iz članka 3. stavka 4. Direktive 2000/31, osobito zato što bi dopuštanje državi članici pružanja usluga da donese takve mjere zadiralo u regulatornu nadležnost države članice podrijetla i imalo bi za učinak da se na te pružatelje usluga primjenjuje zakonodavstvo te države članice podrijetla kao i zakonodavstvo države članice podrijetla ili država članica pružanja usluga. Međutim, čini se da donošenje mjere koja se primjenjuje na određeni slučaj nema takav učinak jer se prije odnosi na nadležnosti i ovlasti odlučivanja sudova i drugih tijela država članica.

193. Stoga je točno da, kao što je to Sud već istaknuo u presudi Google Ireland i dr. [77], članak 3. stavak 4. točka (b) Direktive 2000/31 državu članicu pružanja usluga obvezuje da od države članice podrijetla zatraži da poduzme mjere iz područja usluga informacijskog društva i, u tom smislu, pretpostavlja da se država članica kojoj je upućen takav zahtjev može utvrditi i prije nego što se poduzme mjera na temelju članka 3. stavka 4. te direktive, tako da država članica pružanja usluga može ispuniti tu obvezu. Međutim, iz članka 3. stavka 4. točke (b) navedene direktive, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 26., proizlazi da mjere potrebne za otkrivanje i procesuiranje kaznenih djela ne podliježu toj obvezi. S druge strane, na temelju članka 3. stavka 5. iste direktive, država članica pružanja usluga može, u hitnim slučajevima, odstupiti od postupovnih pretpostavki utvrđenih u njezinu članku 3. stavku 4. točki (b) i *ex post* obavijestiti Komisiju i državu članicu podrijetla pružatelja usluga o mjeri. To potvrđuje tumačenje da određene mjere mogu imati ulogu mjere odstupanja i kada prije njihova donošenja nije moguće ispuniti postupovne pretpostavke utvrđene u članku 3. stavku 4. točki (b) Direktive 2000/31, pod uvjetom da te mjere ispunjavaju uvjete utvrđene u članku 3. stavku 4. točki (a) te direktive.

194. U ovom slučaju, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev, čini se da se predmetnu zabranu prosljeđivanja može kvalificirati kao „mjeru poduzetu protiv određene usluge informacijskog društva” u smislu članka 3. stavka 4. Direktive 2000/31.

[75] Međutim, s jedne strane, treba istaknuti da predmetna zabrana prosljeđivanja proizvodi učinke prema operatorima kojima je priopćena i, s druge strane, da se u zahtjevu za prethodnu odluku ne navodi kako se utvrđuje popis operatora kojima je priopćena zabrana.

[76] Točka 49.

[77] Točka 35.

f) Zaključak

195. Kao prvo, iz moje analize proizlazi da predmetna zabrana prosljeđivanja nije isključena iz okvira područja koordinacije s obzirom na ciljeve koji se njome žele postići [78]; kao drugo, da se tom zabranom ograničava slobodno kretanje usluga informacijskog društva [79] i, kao treće, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev, navedena zabrana može imati ulogu mjere kojom država članica može ograničiti slobodno kretanje usluga ako ispunjava uvjete utvrđene u članku 3. stavku 4. Direktive 2000/31 [80].

196. Zbog svih razloga koje sam upravo iznio, na drugo pitanje treba odgovoriti na način da se članku 3. Direktive 2000/31 ne protivi zabrana prosljeđivanja poruka i podataka koje su prenijeli korisnici usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije koju država članica pružanja tih usluga namjerava nametnuti i operatorima tih usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama, pod uvjetom da ta zabrana ispunjava uvjete utvrđene člankom 3. stavkom 4. ili, ovisno o slučaju, člankom 3. stavkom 5. te direktive.

3. Treće pitanje

a) Uvodne napomene

197. Treće pitanje odnosi se na tumačenje članka 15. Direktive 2000/31 i njime se želi utvrditi protivi li se zabrani nametanja opće obveze praćenja, utvrđena tom odredbom, primjena predmetne zabrane prosljeđivanja.

198. U tom pogledu, sva prethodna razmatranja odnose se na funkcioniranje mehanizma unutarnjeg tržišta usluga informacijskog društva, utvrđenog u članku 3. te direktive.

199. Međutim, osim pitanja o uvjetima pod kojima države članice mogu izdavati naloge pružateljima usluga informacijskog društva u prekograničnim situacijama, Direktiva 2000/31 sadržava odredbe koje mogu utjecati na doseg nalogâ. Među tim se odredbama nalaze i njezini članci 14. i 15.

200. Te se odredbe osobito primjenjuju ako država članica želi izdati nalog određenim pružateljima s poslovnim nastanom u drugim državama članicama. U tom se slučaju razmatranje usklađenosti ovlasti izdavanja tog naloga s obzirom na Direktivu 2000/31 odvija u dvije faze: razmatranje članka 3. stavaka 2. i 4. te direktive, a zatim razmatranje njezinih članaka 14. i 15.

201. Treba istaknuti da je članak 15. Direktive 2000/31, kao što to proizlazi iz njegova teksta, relevantan samo ako je pružatelj usluge informacijskog društva obuhvaćen područjem primjene njezinih članaka 12. do 14.

202. Budući da sud koji je uputio zahtjev traži od Suda tumačenje i članka 15. Direktive 2000/31 te da se taj članak primjenjuje na pružanje usluga navedenih, među ostalim, u njezinu članku 14., može se smatrati da taj sud polazi od pretpostavke kako usluge obuhvaćene područjem primjene

78 Vidjeti točku 165. ovog mišljenja.

79 Vidjeti točku 186. ovog mišljenja.

80 Vidjeti točku 194. ovog mišljenja.

nacionalnih odredaba koje se pred njim osporavaju predstavljaju usluge smještaja informacija na poslužitelju. Budući da je o toj premisi bila riječ na raspravi, ipak ću o tome iznijeti nekoliko napomena.

b) Elektronička usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije

1) Uvodne napomene

203. Nacionalne odredbe o kojim je riječ odnose se na operatore elektroničkih usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije.

204. Iako u zahtjevu za prethodnu odluku nije pojašnjeno što predstavlja takvu uslugu, iz teksta tih nacionalnih odredaba može se zaključiti kako ona funkcionira. Usto, stranke su podnijele određena očitovanja o praktičnim aspektima funkcioniranja tih usluga. U tom pogledu, druga poteškoća proizlazi iz činjenice da se čini da se ta očitovanja, barem djelomično, ne odnose na definiciju pojma „elektronička usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije”, kako je utvrđena u francuskom pravu, nego na uslugu koju pruža društvo Coyote System i na slične usluge.

205. Ipak ću se osloniti na sva ta očitovanja kako bih utvrdio polazišnu točku za analizu koja slijedi. Naime, utvrđeno je da je društvo Coyote System operator elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji i u navigaciji na temelju geolokacije u smislu francuskog prava. Posljedično, analiza koja će uzeti u obzir značajke usluga tog društva obuhvatit će barem dio područja primjene odredaba koje se osporavaju pred sudom koji je uputio zahtjev.

206. U svakom slučaju, sud koji je uputio zahtjev mora tumačiti nacionalno pravo i utvrditi područje primjene nacionalnih odredaba o kojima je riječ. S obzirom na pojašnjenja koja je pružio Sud, isti sud, također, provjerava je li operator te usluge obuhvaćen područjem primjene članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31.

2) Polazišna točka moje analize

207. Čini se da je jedna od osnovnih funkcija elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji i u navigaciji na temelju geolokacije pružiti vozaču informacije o prometnim uvjetima te obavijest o drugim prometnim događajima koji su se dogodili na njegovoj odabranoj ruti ili u području u kojem se nalazi u danom trenutku. Među tim događajima su i prometne kontrole koje provode tijela javne vlasti.

208. Članak L. 130-11 Zakonika o cestovnom prometu pretpostavlja da se kod takve usluge barem djelomično šalju poruke i podaci koje su prenijeli određeni korisnici, a koje operator te usluge prenosi svim korisnicima.

209. U praksi, kao što je to društvo Coyote System objasnilo u svojim pisanim očitovanjima i na raspravi, korisnik elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije može pritisnuti ikonu koja odgovara jednoj od unaprijed određenih kategorija prometnih događaja kako bi prijavio događaj i njegovu lokaciju te toj obavijesti priložio personaliziranu poruku ili fotografiju.

210. Ta se obavijest odmah i automatski prosljeđuje svim korisnicima koji potom, ako smatraju da je pogrešna, mogu prijaviti tu pogrešku pritiskom na za to namijenjenu ikonu. Ako više korisnika prijavi pogrešku, predmetna obavijest se briše.

211. Što se tiče prikazivanja prijavljenih događaja, društvo Coyote System također je pojasnilo da se funkcioniranje njegove usluge temelji na algoritmu kojim se upravlja tim obavijestima kako bi se, među ostalim, spojili one koje se preklapaju i uklonili one obavijesti čiju je pouzdanost zajednica korisnika u dovoljnoj mjeri osporila. Suprotno tomu, kad je riječ o obavijestima koje su prenijeli korisnici, operatori ne provode nikakvu kontrolu nad njihovim sadržajem te ih kao takve prosljeđuju korisnicima.

212. Osim toga, iako se mehanizam na kojem se temelji funkcioniranje bilo koje druge elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije *a priori* razlikuje od mehanizma društva Coyote System, čini se da funkcioniranje svih tih usluga ovisi o obradi velike količine informacija koje pružaju korisnici, što zahtijeva primjenu automatiziranog mehanizma.

213. S obzirom na te napomene, najprije treba razmotriti pitanje je li usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije „pohrana informacija dobivenih od primatelja usluge” u smislu članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31 (odjeljak 3.) i, kao drugo, utvrditi je li operator takve usluge „posredni pružatelj usluga” u smislu koji je zakonodavac zamislio u okviru odjeljka 4. poglavlja II. te direktive (odjeljak 4.).

3) Pojam usluge smještaja informacija na poslužitelju

214. Članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 odnosi se na pružanje usluga smještaja informacija na poslužitelju, odnosno usluge informacijskog društva koje se sastoje od pohrane informacija dobivenih od korisnika usluge na njegov zahtjev.

215. Takva usluga može uključivati i prosljeđivanje tih informacija javnosti na zahtjev korisnika. Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi, operator internetske platforme društvene mreže koji pohranjuje informacije dobivene od korisnika te platforme [81] i operator platforme za razmjenu videozapisa [82] su, barem načelno, pružatelji usluga smještaja informacija na poslužitelju u smislu članka 14. Direktive 2000/31. Sud je također smatrao da usluga prosljeđivanja predstavlja uslugu smještaja informacija na poslužitelju s obzirom na to da njezin pružatelj prenosi informacije primatelja te usluge na komunikacijskoj mreži otvorenoj korisnicima interneta i pohranjuje, odnosno čuva na svojem poslužitelju, određene podatke koje je odabrao oglašivač [83]. Zakonodavac Unije je tako široku definiciju usluge smještaja informacija na poslužitelju prihvatio u okviru Uredbe 2022/2065 [84].

[81] Vidjeti presude od 16. veljače 2012., SABAM (C-360/10, EU:C:2012:85, t. 27.), i od 3. listopada 2019., Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:821, t. 22.).

[82] Vidjeti u tom smislu presude od 22. lipnja 2021., YouTube i Cyando (C-682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, t. 104.) i od 26. travnja 2022., Poljska/Parlament i Vijeće (C-401/19, EU:C:2022:297, t. 28.).

[83] Presuda od 23. ožujka 2010., Google France i Google (C-236/08 do C-238/08, EU:C:2010:159, t. 111.).

[84] Uklanjanjem te definicije koja nije prilagođena današnjim izazovima, zakonodavac Unije razlikovao je, u okviru te široke kategorije usluga smještaja informacija na poslužitelju, potkategoriju koja se sastoji od usluga koje pružaju internetske platforme, a koje se ne sastoje samo od pohrane informacija dobivenih od korisnika, nego i od njihova širenja u javnost. Na temelju Uredbe 2022/2065 posebne dodatne obveze primjenjuju se, barem u načelu, na pružatelje usluga takvih platformi. Vidjeti također uvodnu izjavu 13. te uredbe.

216. Stoga se postavlja pitanje čine li elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije usluge čiji predmet odgovara opisu koji sam upravo prikazao.

217. U tom pogledu, za razliku od informacija koje se dostavljaju internetskim platformama za društvene mreže i platformama za razmjenu videozapisa, informacije o prometnim uvjetima ne dostavljaju se operatoru elektroničke usluge kako bi se pohranjivale i prosljeđivale kao takve, nego radi dopunjavanja baze informacija koja je na raspolaganju tom operatoru i koja je predmet algoritamske obrade. Ta obrada omogućuje stvaranje jedinstvene slike koja na najtočniji mogući način prikazuje prometne uvjete u određenom području. Operator zatim prosljeđuje rezultat tih radnji korisnicima kako bi im u stvarnom vremenu pružio informacije o prometnim uvjetima unutar područja u kojem se nalaze.

218. Posljedično, osim prvotne obavijesti o događaju, informacije koje je dostavio korisnik ne prosljeđuju se svim korisnicima putem predmetne usluge u obliku u kojem ih je korisnik dostavio. S druge strane, ta usluga stvara novi „informacijski sloj” na temelju informacija koje dostavljaju korisnici i upravo je davanje pristupa toj usluzi glavni predmet te usluge.

219. Nadalje, da se vratim na prvotnu obavijest o događaju, čini se da se ta obavijest izravno i automatski prosljeđuje svim korisnicima predmetne usluge.

220. U okviru usluge smještaja informacija na poslužitelju u smislu članka 14. Direktive 2000/31 radnje pohrane i širenja informacija provode se na zahtjev korisnika, što pretpostavlja da on pokreće te postupke i zadržava određenu kontrolu nad tim radnjama.

221. U tom pogledu treba naglasiti da se funkcioniranje usluge društva Coyote System temelji na algoritmu kojim se brišu obavijesti čija je pouzdanost zajednica korisnika u dovoljnoj mjeri osporila. Rezultat radnji koje je proveo taj algoritam stoga zamjenjuje odluku korisnika koji je dostavio prvotnu obavijest radi njezina prosljeđivanja. Iako je točno da se brisanje spornih obavijesti može predvidjeti općim uvjetima korištenja usluge, to ne mijenja činjenicu da se radnje pohrane i širenja koje su pokrenute na zahtjev korisnika prekidaju rezultatom algoritamske obrade svih informacija koje je operator primio.

222. Naposljetku, čini se da se isti postupak primjenjuje na obavijesti s priloženom personaliziranom porukom ili fotografijom koje navodi društvo Coyote System. Naime, te se obavijesti odmah i automatski prosljeđuje, a drugi korisnici mogu potvrditi ili osporiti njihovu istinitost. Sve su te komunikacije predmet algoritamske obrade, a korisnicima se putem usluge prenosi isključivo rezultat tih radnji [85].

223. Iz toga slijedi da se elektronička usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije ne sastoji samo od pohrane i prosljeđivanja informacija koje su dostavili korisnici putem te usluge, nego od stvaranja, na temelju tih informacija, novog informacijskog sloja koji korisnicima pruža jedinstvenu sliku prometnih uvjeta u području na kojem se nalaze, u stvarnom vremenu i na najtočniji mogući način.

224. U tom se pogledu člankom 14. Direktive 2000/31 utvrđuje da se njegov stavak 2. ne primjenjuje kada primatelj usluge djeluje pod nadležnošću ili kontrolom pružatelja usluga. Taj se stavak 1. ne bi trebao primjenjivati kada pružatelj usluga priopćava korisnicima skup informacija

[85] U tom se pogledu ne može isključiti da sastavni dio te usluge koji se sastoji od prijenosa poruka među korisnicima čini uslugu smještaja informacija na poslužitelju. Međutim, u ovom slučaju nije riječ o toj komunikacijskoj funkciji.

koje su mu dostavljene, ali koje nakon grupiranja više nisu prepoznatljive kao pojedinačne informacije u tom skupu. Usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije stoga nije obuhvaćena područjem primjene članka 14. stavka 1. te direktive.

225. Međutim, nastavit ću svoju analizu za slučaj da Sud ne prihvati moj prijedlog i smatra da usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije može predstavljati uslugu smještaja informacija na poslužitelju u smislu članka 14. Direktive 2000/31. U biti, kako bi pohrana koju provodi pružatelj usluga informacijskog društva bila obuhvaćena tom odredbom, ponašanje tog pružatelja usluga treba ograničiti na ponašanje „posrednog pružatelja usluga" u skladu s namjerom zakonodavca u okviru odjeljka 4. te direktive [86].

4) Svojstvo pružatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju

226. Iz članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 42., proizlazi da, kako bi pružatelj usluge informacijskog društva bio obuhvaćen područjem primjene te odredbe, njegova aktivnost mora biti isključivo tehničke, automatske i pasivne prirode, što podrazumijeva da taj pružatelj usluga nije upoznat s informacijama koje se prenose ili pohranjuju niti ima kontrolu nad njima.

227. U okviru razmatranja koje se provodi kako bi se utvrdilo je li aktivnost pružatelja usluga takve prirode, važan je stupanj sudjelovanja tog pružatelja usluga u utvrđivanju načina na koji se dostavljene informacije prikazuju i u „odabiru" sadržaja.

228. Naime, Sud je u presudi L'Oréal i dr., koja se odnosi na tržišnog operatora [87], smatrao da puka činjenica da operator pohranjuje na svojem poslužitelju prodajne ponude, utvrđuje modalitete svoje usluge, prima naknadu za tu uslugu i daje opće podatke svojim klijentima ne može dovesti do toga da ga se liši odstupanja u području odgovornosti utvrđenih Direktivom 2000/31. Suprotno tomu, kada taj operator pruži pomoć koja uključuje posebice optimizaciju predstavljanja predmetnih prodajnih ponuda ili njihovu promidžbu, treba zaključiti da on ne zauzima neutralan položaj između dotičnog klijenta prodavatelja i potencijalnih kupaca, nego ima aktivnu ulogu koja mu omogućava da se upozna sa sadržajem podataka vezanih uz te ponude ili ima kontrolu nad njima.

229. Dakle, prije svega, činjenica da pružatelj uspostavlja strukturu sveukupnog prikaza informacija pohranjenih na zahtjev korisnika ne znači da je upoznat sa sadržajem tih informacija ili da ima kontrolu nad sadržajem tih informacija. Stoga činjenica da operator usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije unaprijed određuje kategorije prometnih događaja koje korisnici mogu odabrati za prijavljivanje ne znači da taj operator ima aktivnu ulogu na temelju koje je upoznat sa sadržajem podataka vezanih uz te ponude ili ima kontrolu nad njima. Naime, odluku o povezivanju obavijesti s određenom kategorijom donosi korisnik usluge, a njegov odabir ne odražava nužno stvarne prometne uvjete.

230. Nakon toga, prvotna obavijest o događaju odmah se i automatski prosljeđuje svim korisnicima. U toj fazi operator usluge ne provjerava istinitost te obavijesti i njezino prosljeđivanje ne zahtijeva nikakvu radnju s njegove strane.

86 Vidjeti u tom smislu presudu od 23. ožujka 2010., Google France i Google (C-236/08 do C-238/08, EU:C:2010:159, t. 112.).

87 Vidjeti presudu od 12. srpnja 2011., (C-324/09, EU:C:2011:474, t. 115. i 116.).

231. Međutim, analiza usmjerena na prvu obavijest ne pruža potpunu sliku o predmetnoj usluzi. Naime, informacije koje dostavljaju korisnici ne prosljeđuju se kao takve, nego su predmet algoritamske obrade kako bi se dobila jedinstvena slika koja prikazuje prometne uvjete u određenom prostoru [88].

232. Stoga se postavlja sljedeće pitanje: ima li operator elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije aktivnu ulogu na temelju koje se može upoznati sa sadržajem poruka ili imati kontrolu nad njim kada je uspostavio algoritam za automatizirano upravljanje obavijestima koje su međusobno povezane, tako da prikaz svih tih obavijesti u okviru njegove usluge ovisi o funkcioniranju tog algoritma? Naime, neovisno o sadržaju poruka i podataka koje je pojedinačno dostavio svaki korisnik te usluge, konačni rezultat svih tih obavijesti, a koji je dostupan svim korisnicima, određuje se pomoću algoritma koji objedinjuje te obavijesti ili ih briše.

233. Društvo Coyote System ističe da operator elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije nema kontrolu nad obavijestima koje su prenijeli korisnici te usluge: te se obavijesti odmah i automatski prosljeđuju svim korisnicima usluge bez intervencije operatora. Drugi korisnici eventualno sudjeluju u provođenju promjena zabilježenih obavijesti, uključujući u njihovu brisanju. Posljedično, da upotrijebim izraze kojima se koristi to društvo, korisnici usluge „stvaraju, razvrstavaju, mijenjaju i brišu obavijesti od početka do kraja”.

234. U tom je pogledu nezavisni odvjetnik M. Poiares Maduro u svojem mišljenju u predmetima Google France i Google [89], smatrao da je operator pretraživača Google i dalje neutralan u pogledu informacija kojima pruža smještaj jer su rezultati pretraživanja koje provode njegovi korisnici proizvod automatskih algoritama koji primjenjuju objektivne kriterije kako bi nudio stranice koje mogu odgovarati interesu internetskog korisnika. Prema mišljenju nezavisnog odvjetnika, prikaz tih stranica i redoslijed kojim su razvrstane ovisi o njihovoj relevantnosti u odnosu na ključne riječi koje su unesene, a ne o Googleovu interesu za određenu stranicu ili o njegovim posebnim odnosima s tom stranicom. U presudi Google France i Google [90] Sud nije izričito preuzeo taj kriterij nego se usredotočio na isključivo tehničku, automatsku i pasivnu prirodu aktivnosti dotičnog operatora. Sud je istaknuo, među ostalim, da podudarnost između odabrane ključne riječi i pojma za pretraživanje koji je unio internetski korisnik nije sama po sebi dovoljna kako bi se smatralo da je Google upoznat sa podacima koje su oglašivači unijeli u svoj sustav i koji se čuvaju na njegovu poslužitelju ili da ih kontrolira.

235. Nedavno je nezavisni odvjetnik H. Saugmandsgaard Øe u svojem mišljenju u predmetima YouTube i Cyando [91] naglasio da algoritam, koji je uspostavljen kako bi se osigurale određene funkcije platforme za razmjenu videozapisa, odnosno funkcije za pretraživanje, indeksiranje i preporuke pretraživanja, provodi isključivo tehničku i automatsku obradu informacija koje je pohranio operator te platforme, tako da taj operator nema kontrolu nad sadržajem pohranjenih informacija, nego nad njihovim uvjetima prikazivanja.

88 Vidjeti točku 223. ovog mišljenja.

89 C-236/08 do C-238/08, EU:C:2009:569, t. 144.

90 Presuda od 23. ožujka 2010. (C-236/08 do C-238/08, EU:C:2010:159, t. 114. i 117.).

91 Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika H. Saugmandsgaarda Øea u spojenim predmetima YouTube i Cyando (C-682/18 i C-683/18, EU:C:2020:586, t. 160. do 162.).

236. Nadalje, u presudi YouTube i Cyando [92], Sud je utvrdio da - kad je riječ o jednom od uvjeta kojemu članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 podvrgava oslobođenje od odgovornosti posrednog pružatelja usluga - činjenica da operator platforme za dijeljenje sadržaja putem interneta provodi automatsko indeksiranje sadržaja učitanog na tu platformu, da navedena platforma sadržava funkciju za pretraživanje i da predlaže videozapise ovisno o profilu ili sklonostima korisnika, ne može biti dostatna za donošenje zaključka da taj uvjet nije ispunjen. Kako sam to iznio u svojem mišljenju u predmetu Russmedia Digital i Inform Media Press [93], niti ta okolnost, *a fortiori*, ne može lišiti takvog operatora mogućnosti da se poziva na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u toj odredbi. Naime, pitanje jesu li ispunjeni uvjeti kojima članak 14. stavak 1. točke (a) i (b) Direktive 2000/31 uvjetuje oslobođenje od odgovornosti postavlja se samo ako se dotičnog pružatelja usluga može smatrati „pružateljem usluga smještaja informacija na poslužitelju koji preuzima neutralnu ulogu" kad je riječ o informacijama koje pohranjuje te koji se može *a priori* pozivati na to oslobođenje.

237. Iz toga zaključujem da pružatelj usluga ne može izgubiti svojstvo pružatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju samo zato što primjenjuje algoritam kojim se provodi automatsko indeksiranje sadržaja koji dostavljaju korisnici i preporuča im sadržaj koji ih može zanimati a da pritom ipak ne briše niti prikriva drugi sadržaj.

238. Međutim, algoritamska obrada informacija koje dostavljaju korisnici ne mora se sastojati od odabira sadržaja, nego od stvaranja novog skupa informacija unutar kojeg informacije koje dostavljaju korisnici više nisu prepoznatljive. To je osobito slučaj kada je cilj predmetne usluge, kao što je to ovdje slučaj, pružiti što vjerodostojniju sliku dijela stvarnosti. U takvom slučaju operator te usluge može imati ulogu koja mu daje barem kontrolu nad informacijama koje su dostavili korisnici. Naime, trebalo bi smatrati da operator provodi takvu kontrolu ako programiranjem svojeg algoritma određuje razinu relevantnosti svih informacija koje su dostavili njegovi korisnici s obzirom na kriterije na temelju kojih se, prema njegovu mišljenju, može utvrditi vjerodostojan prikaz prometnih uvjeta. Pritom operator određuje količinu i „kvalitetu" podataka potrebnih za potvrdu ili brisanje informacija iz sustava. Usto, ti se kriteriji mogu odnositi ne samo na količinu podudarnih ili proturječnih informacija u vezi s određenim prometnim događajem, nego i, između ostalog, na procjenu pouzdanosti korisnika i informacija koje dostavlja.

239. Posljedično, iako algoritam koji koristi operator elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije obrađuje informacije koje prenose svi njegovi korisnici, njegovo je programiranje odgovornost tog operatora i omogućuje mu izvršavanje kontrole nad informacijama koje se prenose ili pohranjuju. Stoga se navedeni operator ne može pozivati na članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31.

240. Uzimajući u obzir moj zaključak koji se temelji na analizi članka 14. Direktive 2000/31 i činjenicu da se njezin članak 15. primjenjuje samo na pružanje usluga navedenih, ponajprije, u toj prvoj odredbi, treba smatrati da ta druga odredba nije relevantna u okviru ispitivanja usklađenosti predmetne zabrane prosljeđivanja s obzirom na navedenu direktivu. Radi cjelovitosti, ipak ću razmotriti treće pitanje za slučaj da Sud ne prihvati moju analizu koja se odnosi na članak 14. te direktive.

92 Vidjeti presudu od 22. lipnja 2021., YouTube i Cyando (C 682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, t. 114.).

93 C-492/23, EU:C:2025:68, t. 53.

c) Članak 15. Direktive 2000/31

241. Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev nastoji saznati protivi li se članku 15. Direktive 2000/31, nametanje obveze operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije vožnji da u okviru te usluge u pojedinim slučajevima ne prosljeđuju određene kategorije poruka ili podataka, a da pritom operator ne treba znati njihov sadržaj kako bi to učinio.

242. Kako bi se odgovorilo na to pitanje, potrebno je utvrditi nalaže li zabrana prosljeđivanja, koja je priopćena operatoru, obveze koje su ograničene na određeni slučaj. U tom pogledu, iako taj članak 15. stavak 1. Direktive 2000/31 državama članicama zabranjuje nametanje pružateljima usluga smještaja informacija na poslužitelju opće obveze nadzora informacija koje prenose ili pohranjuju ili opće obveze da aktivno traže činjenice ili okolnosti koje bi ukazivale na protuzakonite aktivnosti, iz uvodne izjave 47. te direktive proizlazi da se ta zabrana ne odnosi na obveze praćenja „ koje se primjenjuju u pojedinom slučaju”.

243. U tom pogledu, Sud je u nekoliko navrata presudio da mjere koje se sastoje od nalaganja pružatelju usluga da o vlastitom trošku uspostavi sustave filtriranja koji podrazumijevaju opći i trajan nadzor kako bi se spriječila svaka buduća povreda prava intelektualnog vlasništva nije u skladu s člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31[94]. Iz toga proizlazi da se obveza praćenja svake buduće povrede određene kategorije prava nikako ne ograničava na pojedini slučaj, u smislu koji je zakonodavac Unije namjeravao postići u uvodnoj izjavi 47. te direktive.

244. Suprotno tomu, kako sam to iznio u svojem mišljenju u predmetu Glawischnig-Piesczek[95], Sud je u presudi L’Oréal i dr.[96] smatrao da se pružatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju može obvezati da poduzme mjere koje pridonose, među ostalim, sprečavanju toga da isti primatelj počini daljnje istovrsne povrede. Iz toga sam zaključio da, kako ne bi došlo do uvođenja opće obveze, obveza praćenja treba ispuniti dodatne zahtjeve, to jest odnositi se na istovrsne povrede koje počini isti primatelj istih prava[97]. Obveza praćenja koja se odnosi na pojedini slučaj mora biti ograničena, osobito, u pogledu informacija koje operator mora utvrditi, a zatim ukloniti ili kojima mora onemogućiti pristup.

245. U tom smislu, Sud je u presudi Glawischnig-Piesczekk[98], presudio da se nalog upućen pružatelju usluge informacijskog društva da ukloni određene elemente sadržaja koje je pohranio kao pružatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju, a koji sadržava poruke koje su istovjetne ili slične onima koje je nacionalni sud proglasio klevetničkim u odnosu na korisnika, odnosi na poseban slučaj. Sud je naglasio činjenicu da taj nalog ne obvezuje pružatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju da provede samostalnu ocjenu pohranjenog sadržaja[99]. Smatrao je da se taj pružatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju može automatskim pretraživanjem samo ograničiti na provjeru sadržava li određeni sadržaj elemente navedene u nalogu a da pritom ne mora sam razmotriti, u slučaju da taj uvjet nije ispunjen, je li taj sadržaj bio klevetnički.

94 Vidjeti u tom smislu presudu od 22. lipnja 2021., YouTube i Cyando (C-682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, t. 135. i navedenu sudsku praksu).

95 C-18/18, EU:C:2019:458, t. 42.

96 Presuda od 12. srpnja 2011. (C-324/09, EU:C:2011:474, t. 144.).

97 Vidjeti moje mišljenje u predmetu Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:458, t. 45.).

98 Presuda od 3. listopada 2019. (C-18/18, EU:C:2019:821).

99 Vidjeti presudu od 3. listopada 2019., Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:821, t. 45., 46. i 53.).

246. Osim toga, u svojem mišljenju u predmetu Mc Fadden [100], koje se odnosi na pružatelja pristupa komunikacijskoj mreži u smislu članka 12. Direktive 2000/31, oslanjajući se na pripremne akte te direktive, istaknuo sam da, kako bi se za obvezu moglo smatrati da je primjenjiva na pojedini slučaj, treba osobito biti ograničena na duljinu praćenja. Zahtjev koji se odnosi na vremensko ograničenje obveze praćenja odražava nekoliko presuda [101] te se čini da je Sud potvrdio to tumačenje u svojoj presudi YouTube i Cyando [102], pri čemu je naveo da se članku 15. te direktive protivi to da se pružatelju usluge smještaja informacija na poslužitelju naloži opći i trajni nadzor.

247. Smatram da su svi elementi koji određuju doseg obveze praćenja međuovisni. Kako bi se odgovorilo na pitanje poštuje li se nalogom zabrana utvrđena člankom 15. Direktive 2000/31, te elemente treba sveobuhvatno ocijeniti.

248. S obzirom na ta razmatranja valja utvrditi treba li operator, kako bi postupio u skladu s predmetnom zabranom prosljeđivanja, provesti dovoljno usmjereno praćenje do te mjere da se ograniči na pojedini slučaj.

249. U tom pogledu podsjećam na to da se na temelju francuskog prava odluka o zabrani donosi za svaki nadzor koji nadležno tijelo želi izuzeti iz elektroničkih usluga pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije. Usto, obveza nametnuta operatoru zabranom prosljeđivanja vremenski je ograničena. Naime, iz članka L 130-11 Zakonika o cestovnom prometu proizlazi da je najduže trajanje zabrane određeno prirodom prometne kontrole o kojoj je riječ i ni u kojem slučaju ne može biti dulje od dvanaest sati. Isto tako, na temelju te odredbe, površina područja na koje se zabrana odnosi razlikuje se ovisno o tome je li riječ o naseljenom mjestu ili ne, zbog čega je i obveza operatora prostorno ograničena.

250. Stoga, kako bi postupio u skladu sa zabranom prosljeđivanja, operator nije dužan prenositi informacije koje se odnose na jasno određenu prometnu kontrolu. Kako bi utvrdio koje su informacije obuhvaćene tom zabranom, operator nije ovlašten provoditi samostalnu i neovisnu procjenu svih pohranjenih informacija, već ima obvezu primijeniti kriterije navedene u odluci o zabrani, a koji materijalno, vremenski i prostorno ograničavaju doseg navedene zabrane.

251. Iz tih razmatranja proizlazi da, pod uvjetom da to provjeri nacionalni sud, predmetna zabrana prosljeđivanja ne dovodi do obveza koje nadilaze one koje se odnose na pojedini slučaj.

252. To utvrđenje nije dovedeno u pitanje tvrdnjama društva Coyote System prema kojima, suprotno onomu što je naveo taj sud, zabrana prosljeđivanja *de facto* prisiljava operatore da se upoznaju sa sadržajem poruka koje prenose korisnici, kako bi utvrdili spada li njihov sadržaj u područje primjene iznimke utvrđene u stavku II. članka L. 130-11 Zakonika o cestovnom prometu [103], te da odaberu one koje se mogu proslijediti ostatku zajednice.

100 C-484/14, EU:C:2016:170, t. 132.

101 Vidjeti i moje mišljenje u predmetu Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:458, t. 49.).

102 Vidjeti u tom smislu presudu od 22. lipnja 2021., YouTube i Cyando (C-682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, t. 135.).

103 U skladu s člankom L. 130 – 11 stavkom II. „[z]abrana iz stavka I. ovog članka ne primjenjuje se na događaje ili okolnosti navedene u članku 3. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 886/2013 od 15. svibnja 2013. o dopuni Direktive 2010/40/EU Europskog parlamenta i Vijeća s obzirom na podatke i postupke za pružanje korisnicima, gdje je to moguće, besplatnih osnovnih općih prometnih informacija u vezi s cestovnom sigurnosti (SL 2013., L 247, str. 6.)”. Ta odredba sadržava popis od dvanaest vremenskih ili cestovnih uvjeta (poput životinja, ljudi, prepreka ili krhotina na cesti) koji bi mogli utjecati na samu cestovnu sigurnost.

253. Naime, to društvo osporava ocjene suda koji je uputio zahtjev, a da pritom ne objašnjava zašto se filtriranje ne može provesti automatski i bez prethodne analize sadržaja poruka, poput rješenja navedenog u presudi Glawischnig-Piesczek [104]. S druge strane, kao što sam to istaknuo [105], ne protivi se članku 15. Direktive 2000/31 svaka obveza otkrivanja ili filtriranja. Suprotno tomu, tom se odredbom zabranjuje svaki oblik općeg praćenja, a da se pritom ne dovodi u pitanje obveza u tom području koja se odnosi na pojedini slučaj.

254. S obzirom na sve te okolnosti, na treće pitanje treba odgovoriti na način da se članku 15. Direktive 2000/31 ne protivi to da se operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije nametne obveza da u okviru te usluge ne prosljeđuju određene kategorije poruka ili podataka, pod uvjetom da, kako bi se utvrdile poruke ili podaci obuhvaćeni tom zabranom, ti operatori nisu dužni provoditi samostalnu ocjenu svih pohranjenih informacija, nego, suprotno tomu, moraju primijeniti kriterije navedene u odluci o zabrani, koji materijalno, vremenski i prostorno ograničavaju doseg navedene zabrane.

255. Ne dovodeći u pitanje prethodne dodatne napomene koje se odnose na tumačenje članka 15. Direktive 2000/31, zadržat ću stajalište koje sam iznio u točki 240. ovog mišljenja, prema kojem ta odredba nije relevantna u okviru ispitivanja usklađenosti predmetne zabrane prosljeđivanja s navedenom direktivom.

VI. Zaključak

256. Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je postavio Conseil d'État (Državno vijeće, Francuska) odgovori na sljedeći način:

U predmetu C-188/24:

(1) područje koordinacije, kako je definirano u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine, obuhvaća obvezu urednikâ *online* komunikacijskih usluga da uspostave tehničke mehanizme za sprečavanje mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima, neovisno o okolnosti da se ta obveza ne odnosi ni na jedno od područja uređenih odredbama o usklađivanju iz poglavlja II. i III. te direktive;

(2) obveza uspostave tehničkih mehanizama namijenjenih sprečavanju mogućnosti pristupa maloljetnika pornografskim sadržajima ne može se isključiti iz okvira područja koordinacije u smislu članka 2. točke (h) navedene direktive samo zato što ta obveza proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba kaznenog prava u kojima se određene radnje kvalificira kao kaznena djela podložna kaznenom progonu i koje se primjenjuju na svaku fizičku ili pravnu osobu;

(3) činjenica da donošenje pojedinačnih mjera koje se odnose na određenu uslugu nije dovoljno za osiguranje zaštite temeljnih prava zajamčenih člancima 1. i 24. Povelje te člankom 8. EKLJP-a, ne opravdava odstupanje od mehanizma utvrđenog u članku 3. iste direktive radi nametanja obveze određenoj kategoriji pružatelja usluga koja proizlazi iz općih i apstraktnih odredaba;

[104] Presuda od 3. listopada 2019., Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:821, t. 46.).

[105] Vidjeti točku 245. ovog mišljenja.

U predmetu C-190/24:

(1) područje koordinacije, kako je definirano u članku 2. točki (h) Direktive 2000/31, obuhvaća zabranu operatorima elektroničke usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji na temelju geolokacije da preko te usluge prosljeđuju bilo kakve poruke ili podatke koje su prenijeli korisnici i koje mogu omogućiti drugim korisnicima da izbjegnu prometne kontrole, neovisno o okolnosti da se ta zabrana ne odnosi ni na jedno od područja uređenih odredbama o usklađivanju iz poglavlja II. i III. te direktive;

(2) članku 3. Direktive 2000/31 ne protivi se zabrana prosljeđivanja poruka i podataka koje su prenijeli korisnici usluge pružanja pomoći pri vožnji ili u navigaciji putem geolokacije koju država članica pružanja tih usluga namjerava nametnuti i operatorima tih usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama, pod uvjetom da ta zabrana ispunjava uvjete utvrđene člankom 3. stavkom 4. ili, ovisno o slučaju, člankom 3. stavkom 5. iste direktive.